

JAARVERSLAG 2024

MAAK
HET
ECHT
MEE

BOKRIJK

VOORWOORD _____ **3**

1. WERKING VAN DE DIENSTEN _____ **5**

1.1 Afdeling Openluchtmuseum _____ 7

1.2 Afdeling Marketing en Communicatie _____ 29

1.3 Afdeling Infrastructuur _____ 35

1.4 Sectie Domeinpolitie _____ 39

1.5 Projecten _____ 43

2. FINANCIIEEL VERSLAG _____ **57**

3. BELEID EN ORGANISATIE _____ **67**

3.1 Algemene vergadering _____ 69

3.2 Bestuursorgaan _____ 69

3.3 Directie en diensten _____ 71

4. BEZOEKERSSTATISTIEKEN _____ **73**

VOORWOORD

In 2024 vierde Bokrijk het slot van haar restauratiecampagne, waarbij 124 historische gebouwen en monumenten in het Openluchtmuseum werden gerestaureerd.

Bokrijk bundelde acht intense jaren vakmanschap, research en expertise in de publicatie ‘Bokrijk. Landelijke architectuur in beweging’ en de Inspiratiedag ‘Succesvol restaureren in theorie en praktijk’. Beide wierpen een blik op een vernieuwd Bokrijk, een architecturale heropleving van eeuwenoud vakmanschap, en bekrachtigden onze rol als expertisecentrum.

Ook in de museumprogrammatie trokken we het thema van bouw- en woencultuur door. De Bouwschuur, met 70.000 Kapla®-blokjes, en de Ontwerpstudio openden de deuren. Bij de Living History dook er een nieuw personage op: de landmeter. En in de zomer genoten families van de Schatten van Vlieg zoektocht, ook in het teken van bouwen en wonen.

Op 1 mei was de eerste editie van Bokrijk Botaniek met 11.434 bezoekers meteen een schot in de roos. Ook vaste waarden zoals Pasen in het Museum en Dag van het Eetbare Landschap zorgden voor mooie cijfers. Zo mochten we in 2024 – ondanks het erg natte weer – toch 280.202 bezoekers in het Openluchtmuseum verwelkomen.

Afgelopen jaar breidde ook de Campus van het Vakmanschap verder aan zijn netwerk. De BKRK-Award, diverse Talks en projecten als Focus Vakmanschap diepten de synergie tussen erfgoed, vakmanschap en ondernemerschap verder uit.

Tegelijk bleven de speeltuin, het Arboretum en de geuren- en kleurentuin belangrijke gratis recreatieve ruimtes, waar iedereen welkom is, en werd de herinrichting van de onthaalzone aan het Poorthuis ingezet zodat bezoekers in 2025 nog meer kunnen genieten. Van tijd en ruimte, en vooral van elkaar.

Igor Philtjens
gedeputeerde
voorzitter vzw Het Domein Bokrijk

1. WERKING VAN DE DIENSTEN

1.1 AFDELING OPENLUCHTMUSEUM

Openluchtmuseum in cijfers – 2024

Het museum is **95 ha groot**, telt **124 historische gebouwen**, **15 kleine historische monumenten** en **12 replica's of constructies**.

De roerende collectie omvat ca. **45.000 objecten**.

Het museum was in 2024 **222 dagen of avonden** geopend voor bezoekers.

210 tijdelijke personeelsleden en **115 vrijwilligers** waren in 2024 tewerkgesteld in functie van de museumwerking:

- **197 functies publieksbemiddeling:**
 - o 39 gastheren en -vrouwen
 - o 42 acteurs Living History
 - o 31 ambachtslui
 - o 38 ateliereducatoren
 - o 45 gidsen
 - o 2 museumploegbazen/teamcoördinatoren
- **13 ondersteunende functies:**
 - o 2 museumwinkel
 - o 1 infocenter
 - o 3 parking
 - o 5 toiletten
 - o 2 vuilnisophaling
- **115 vrijwilligers:**
 - o 3 vrijwilligers allround museum
 - o 10 vrijwillige molenaars
 - o 2 vrijwilligers collectie en depot
 - o 100 vrijwilligers museumtuiniers

Het museum telde in 2024 op het vlak van **abonnees en bezoekers**:

- 32.690 abonnees;
- 31.431 leerlingen die in schoolverband het museum bezochten;
- 40.364 deelnemers aan een vakmanschapsatelier in het museum;
- **280.202 museumbezoekers in totaal.**

Het domein en park werden in 2024 door bijna 1 miljoen mensen bezocht.

1.1.1 Museumerkenning en kwaliteitslabels

Het Openluchtmuseum Bokrijk is sinds 1996 een door de Vlaamse regering landelijk erkend museum. Die erkenning valt onder het Ministerie van Cultuur en wordt administratief opgevolgd door het Departement Cultuur, Jeugd en Media volgens de bepalingen van het Cultureel-Erfgoeddecreet (2021). Aansluitend bij de ICOM-definitie van wat een museum is, heeft Bokrijk 5 kernopdrachten: verzamelen, erfgoedzorg, wetenschappelijk onderzoek, publieksbemiddeling en participatie.

Het Openluchtmuseum is vanuit het Agentschap Onroerend Erfgoed sinds 1999 bovendien erkend als monument en draagt sinds 2018 het label open erfgoed, een herkenbaar label voor bezoekers die op zoek zijn naar kwaliteitsvolle en toegankelijke erfgoedsites.

Sinds 2009 focust het museum ook expliciet op immaterieel erfgoed. Dat leverde het museum in 2010 een accreditatie van UNESCO op als expertisecentrum voor immaterieel erfgoed: een internationale erkenning voor advies en dienstverlening in de werking van de UNESCO-conventie voor de bescherming van immaterieel erfgoed (2003).

Sinds 2011 ontvangt het Openluchtmuseum jaarlijks de Groene Sleutel. Hiermee belooft GoodPlanet Belgium, met de steun van Toerisme Vlaanderen, uitbaters van toeristische accommodaties en attracties in Vlaanderen voor de inspanningen die ze leveren voor het leefmilieu.

In 2023 reikte Steunpunt Levend Erfgoed (SLE) ten slotte het kwaliteitslabel 'Levend Erfgoedhof' aan Bokrijk uit. Hiermee erkent en ondersteunt SLE het waardevolle werk dat Bokrijk onderneemt om streekeigen dierenrassen in stand te houden. Bokrijk laat de bezoeker maximaal met deze rassen kennismaken in de Museumboerderij en doorheen het museum.

1.1.2 Missie en visie

Het Onze missie luidt: “Bokrijk staat voor de cultuur van het dagelijkse leven. Het Openluchtmuseum verknoopt zijn unieke mix van roerend, onroerend, immaterieel, natuurlijk en levend erfgoed uit het Vlaanderen van weleer heel expliciet met vandaag en morgen, hier én elders. Het museum wil brede groepen mensen en diverse sectoren inspireren, prikkelen, verrijken en verbinden met en door dit erfgoed.”

De museumvisie bestaat uit 15 ambities die richting geven aan de toekomst(plannen) van Bokrijk. Deze ambities vormen de basis voor onze visie en doelstellingen:

1. Het museum is het kloppend hart van Bokrijk.
2. Bokrijk is méér dan een museum. Het is én én.
3. Het museum is geen enclave binnen Bokrijk.
4. En geen enclave binnen Limburg, Vlaanderen, de wereld.
5. De eigen collectie is de basis en het vertrekpunt voor de museumwerking van Bokrijk.
6. Immaterieel erfgoed vormt een onderdeel van de collectie-Bokrijk én loopt als een rode draad doorheen de werking van het museum.
7. Bokrijk investeert voluit in zijn 100+ historische gebouwen.
8. Bokrijk draagt volop zorg voor zijn natuur(lijk erfgoed).
9. Bokrijk kiest voluit voor duurzaamheid.
10. Bokrijk kiest ervoor om in de omgang met het erfgoed radicaal vanuit het heden te vertrekken.
11. Bokrijk neemt de mens als maat der dingen.
12. Voor Bokrijk is maatschappelijke relevantie een belangrijke drijfveer.
13. Bokrijk werkt voor alle projecten binnen een netwerk van partners, over grenzen en disciplines heen.
14. Bokrijk wil een cruciale schakel zijn in een landelijk kennisknooppunt over de cultuur van het dagelijks leven.
15. Bokrijk is een actieve kennisspeler in het internationale domein.

1.1.3 Museumbeleidsplan 2024-28

2024 is het eerste jaar van de beleidsperiode 2024-2028. Het museum verkreeg voor de tweede beleidsperiode op rij 100% van de gevraagde middelen op basis van de ingediende plannen. Het betreft een stijging van 75% ten opzichte van de toegekende subsidies voor 2019-2023.

In de praktijk past het museum, zowel voor als achter de schermen, de doelstellingen en acties uit het strategisch plan ‘Vandaag verweven met gisteren en morgen’ en het collectieplan: ‘Van aambeeld tot zeis, van Abele tot Zepperen’ toe.

1.1.4 Roerende collectie & depotwerking

1.1.4.1 Visie

Bokrijk bleef ook in 2024 zijn visie ontwikkelen over het historisch en hedendaags verzamelbeleid.

In de dagelijkse praktijk wordt de visievorming hierover mee gestoffeerd door:

- het aanbod aan schenkingen;
- de groeiende kennis van de eigen collectie;
- het lerend netwerk rond hedendaags verzamelen, geïnitieerd door Bokrijk;
- de initiatieven van andere musea hier rond;
- de feedback van en de contacten met collega collectiebeheerders en conservatoren.

Net zoals de vorige jaren bleef Bokrijk in 2024 afstemmen met andere collectiebeherende instellingen over het collectieprofiel:

- Bokrijk maakt deel uit van het ‘collectieoverleg roerend erfgoed rond landbouw en voeding’ dat CAG in 2020 opstartte. In 2024 kwam deze groep samen op 29 januari bij FARO in Brussel en op 4 september in het Stadsmuseum Lokeren. Bij deze sessies werden resultaten van een vorige enquête en een collectiematrix opgesteld door CAG besproken. Het traject rond wanmolens wordt op een volgende sessie terug opgepikt.
- Op 4 maart vond er een verkennend gesprek plaats tussen collega’s van Bokrijk en DVV Westhoek over erfgoedcollecties in de Westhoek.
- Op 2 mei was de projectcoördinator collectie en depot aanwezig op de adviesraad van de collectie Bulskampveld in Leuven.
- Op 14 november nam de projectcoördinator collectie en depot deel aan de bijeenkomst van de collegagroep ontzamelen bij FARO.
- Op 9 december vond er een gesprek plaats tussen collega’s van het collectieteam van Bokrijk en het Bakkerijmuseum van Veurne over het toepassen en beheren van gebruikscollecties. Dit vloeiende voort uit contact via de collegagroep ontzamelen.

Net als in het vorige jaar zette Bokrijk in 2024 op het vlak van verzamelbeleid rond immaterieel erfgoed in op kennisontwikkeling over verzamelpraktijken en het verzamelen en verbinden van documentair en immaterieel erfgoed, waaronder getuigenissen, binnen museale collecties.

1.1.4.2 Schenkingen

In 2024 werden 155 voorstellen voor schenking geregistreerd, waarvan 27 met positief gevolg. Aangezien de meeste schenkingen bestaan uit (een set van) meerdere objecten was dit goed voor een totaal van 193 nieuwe objecten. Deze voorwerpen werden gefotografeerd in de fotostudio en worden nog opgenomen in het collectiebeheersysteem Adlib. Daarnaast startten we wat betreft de deelcollectie De sixties met het inschrijven en registreren van de reeds in Bokrijk aanwezige collectie Café Expo. In dit kader werden in 2024 211 stuks ingeschreven en gefotografeerd. Deze inhaalbeweging loopt door in 2025.

Het museum aanvaardt gericht objecten die aan een set van criteria voldoen:

- objecten die betrekking hebben op één (of meer) van de vier kernthema’s (‘eet- en drinkcultuur’, ‘vakmanschap’, ‘bouw- en wooncultuur’ en ‘ritueel en feest’);
- objecten die nog ontbreken in de collectie;
- objecten die in zeer goede staat zijn;
- objecten waar een persoonlijk verhaal/contextinformatie aan verbonden is. Waar mogelijk nemen we interviews af met de schenkers om deze informatie te capteren. De schenkers van de aanvaardde schenkingen werden bevraagd naar achtergrondinformatie over de objecten.

Indien objecten niet aan de criteria voldoen, verwijzen we waar mogelijk door naar andere mogelijk geïnteresseerde partijen.

Wat betreft de passieve verwerving werkte Bokrijk in 2022 een uitgebreid schenkingsprotocol uit. Dit document is een werkdocument waar nieuwe praktijk aan toegevoegd kan worden. In 2024 werd dit net als in het voorgaande jaar gehanteerd, zonder grote aanpassingen. Het document wordt jaarlijks geactualiseerd. In 2024 kreeg het ook vorm in een visueel schema. Hierdoor kunnen we de procedure nog efficiënter toepassen naar workflow.

1.1.4.3 Bruiklenen

In 2024 waren er geen uitgaande bruiklenen.

Betreffende inkomende bruiklenen maakten we in 2024 een doorlichting van de bruiklenen die in 2012 werden aangegaan voor de presentatie van De sixties bij het Industriemuseum, Speelgoedmuseum en Stedelijke Musea Sint-Niklaas. Deze overeenkomsten hadden geen einddatum. We gingen de bewaaromstandigheden grondig na en bevroegen de bruikleengevers of er objecten waren waarvoor zij de bruikleentermijn wensten te beëindigen. Voor het Industriemuseum en Speelgoedmuseum zijn er respectievelijk 11 en 79 objecten teruggekeerd voor gebruik in de eigen opstelling. Die werden in Bokrijk vervangen door objecten uit de eigen collectie. Voor de objecten die in bruikleen blijven, werden nieuwe, aangepaste overeenkomsten aangegaan.

Nieuwe inkomende bruiklenen zijn aangegaan voor de opstelling rond Expo 58, eveneens in De sixties. 79 objecten werden hiervoor in bruikleen gegeven door privéverzamelaar Rudolph Nevi. Dit omvat foto's, objecten gerelateerd aan Expo 58 zoals promomateriaal, tot en met een gondel van de kabelbaan op de expo.

Een basisprotocol voor bruiklenen, zowel inkomend uit uitgaand, is opgesteld op basis van de Spectrumstandaard.

1.1.4.4 Inhaalbeweging collectiewerking

Het museum zet al enkele jaren gestaag en gefocust in op een noodzakelijke inhaalbeweging rond collectieregistratie, erfgoedzorg en depotwerking. Met resultaat!

Op het vlak van collectieregistratie realiseerde het museum in 2024:

- 3.855 standplaatswijzigingen;
- 1.575 nieuwe objectfoto's;
- 434 objecten zonder standplaats en 238 objecten met standplaats LNTO kregen een actuele standplaats.

Voor het geklimatiseerde hoofddepot pasten we de volgende protocollen en controlemechanismen toe:

- de klimaatgegevens van het geklimatiseerde depot worden wekelijks gecontroleerd en ingevoerd in een database;
- driemaandelijks worden de insectenvallen gecontroleerd, de insecten geteld en de insectenvallen vervangen. Indien nodig worden de uv-lampen vervangen;
- systematisch onderhoud van het geklimatiseerde depot en van de thermokamer.

In het museumdeel Kempen werd in 2024 de Uitschoolhoeve uit Oevel, historisch heringericht naar het jaar 1756. De historische inrichting gebeurde op basis van een inventaris van een haafkoopdag die in 1756 in de betreffende hoeve werd gehouden. Deze lijst diende als voornaamste bron. Daarbij werd gebruik gemaakt van literatuur, schilderijen en prenten uit deze periode. De selectie van de objecten ging in 2023 reeds van start en liep verder in 2024. In totaal betreft het 220 objecten, waarvan ook de registratie op punt werd gesteld.

Eind 2024 werd de historische inrichting van de Kilbershoeve uit Meeuwen en de Landarbeiderswoning uit Kortesseem voorbereid. Hierbij gaat het vooralsnog om bronnenonderzoek, zoals bewonersgeschiedenissen en bestaande inventarislijsten.

1.1.4.5 Conservatie en restauratie

In 2024 werden ca. 1.078 objecten in de ThermoLignum® Thermokamer behandeld.

Eigen vakmensen dienst Parkbeheer voerden reiniging, conservatie en herstellingen uit voor 250 objecten uit de collectie. 35 objecten daarvan zijn gelinkt aan de restauratie van de volgende kapellen in het museum:

- de veldkapel uit Lummen;
- de kapel van OLV van Ter Beek uit Metsteren;
- de veldkapel uit Kortesseem;
- de kapel uit Westmeerbeek.

De objecten die in de kapellen stonden werden verhuisd naar het atelier en door onze medewerkers conservatie geconserveerd en indien nodig gerestaureerd.

3 collectiestukken werden door externe vakmensen gerestaureerd.

1.1.5 Onderzoek & kennisdeling

1.1.5.1 Kennishub Bokrijk

De documentatiecollectie van Bokrijk omvat een bibliotheek, een fotocollectie, documentatiecollectie en een archief, die op afspraak te consulteren zijn.

Het **bedrijfsarchief** is de neerslag van de geschiedenis van Bokrijk sinds de oprichting van het domein tot nu. Het bevat de boekhouding en personeelsdossiers, maar ook meters correspondentie, akten, plannen en tekeningen van de historische gebouwen in het Openluchtmuseum.

De **bibliotheek en documentatiecollectie** bestaat uit publicaties, knipsels, foto's en artikels over de cultuur van het dagelijks leven, die vooral door de medewerkers van Bokrijk geraadpleegd wordt, maar waar ook meer en meer studenten, gidsen, architecten, restauratoren en een brede groep van geïnteresseerden hun weg naar weten te vinden.

De **fotocollectie** bevat ruim 110.000 foto's op verschillende dragers, waarop diverse facetten van de materiële cultuur in heel Vlaanderen worden afgebeeld.

In 2024 liep de digitalisatie van de diapositieven verder: 24.411 dia's en 309 glasnegatieven werden genummerd en zuurvrij verpakt, niet-ingeraamde dia's werden ingeraamd. Daarnaast werd er vooral ingezet op de optimalisatie van de fysieke opslag van al die deelcollecties door de beschikbare ruimtes te optimaliseren, een Integrated Pest Management beleid te implementeren en te starten met de materiële verzorging van de verschillende deelcollecties, dit dankzij de aanwerving van een halftijdse informatiecoördinator.

1.1.5.2 Algemeen onderzoek

Intern onderzoek was gericht op lopende projecten en restauraties van historische gebouwen. Eén gebouw werd in de diepte onderzocht: de Uitschoolhoeve uit Oevel. De resultaten hiervan werden verankerd binnen de organisatie en in 2024 ontsloten in een nieuwe presentatie die de inrichting van de pachthoeve anno 1756 verbeeld.

In het kader van de herinrichting van de Langgevelhoeve uit Helchteren werd de opdracht gegeven aan onderzoeksbureau Geheugen Collectief naar wooncultuur op het platteland tijdens het interbellum. De resultaten van dit onderzoek werden meegenomen in de keuzes die Bokrijk maakte voor de nieuwe permanente expo die vanaf 11 mei 2025 in de hoeve te zien zal zijn.

Daarnaast faciliteren en stimuleren we extern onderzoek over de cultuur van het dagelijkse leven. Dit doen we o.a. door onderwerpen voor masterscripties en stages gericht onder de aandacht te brengen. Bokrijk verleende ook haar medewerking, in de vorm van onderzoek, aan verschillende publicaties.

1.1.5.3 'Tracks4Crafts' (HORIZON Europe)

Het Openluchtmuseum en Vakmanschap & Erfgoed zijn partners in het Europese Horizon-project 'Tracks4crafts' waarin de toekomst van vakmanschap centraal staat: "Tracks4Crafts examines and transforms the transmission of traditional crafts knowledge (TCK) to enhance the societal and economic valuation of crafts and align them with a future-oriented heritage approach in Europe."

'Tracks4Crafts. Transforming crafts knowledge for a sustainable, inclusive and economically viable heritage in Europe' wordt gecoördineerd door UAntwerpen i.s.m. 14 Europese partners, waaronder Bokrijk en verder UNIVERSITE PARIS, PANTHEON-SORBONNE, STICHTING WAAG SOCIETY, 3Walks., European Crafts Alliance, CENTRO STUDI CULTURA SVILUPPO, LATVIJAS KULTURAS AKADEMIJA, POLITECNICO DI MILANO, TEXTILMIOSTOO ISLANDS, ASOCIATIA SEMNE CUSUTE, MOUSEIO TECHNIS METAXIOU, MX3D, ARTEX S.CONS.R.L.

In de pilot 'Working wicker digitally' die het museum samen met de vlechtcommunity van Bokrijk en het departement Product Development van de UAntwerpen uitvoert, onderzoeken we hoe digitale technologieën traditioneel vakmanschap futureproof kunnen helpen maken. En ook: hoe kennis die van generatie op generatie is doorgegeven via technologie gecapteerd en verankerd kan worden.

In 2024 vonden meerdere sessies plaats in Bokrijk, aan de UAntwerpen en in de ateliers van de vlechters. Bokrijk nam actief deel aan de maandelijkse interviewsessies met alle Europese partners en maakt in 2024-2025 ook deel uit van de stuurgroep rond het project.

1.1.5.4 Klankbordgroep Moederziel

In de aanloop naar de herinrichting van de Langgevelhoeve uit Helchteren vanuit het universele thema moederziel, stelde Bokrijk een inhoudelijke klankbordgroep samen van diverse experts uit verschillende velden:

- Peter Adriaenssens (kinderpsychiater);
- Noemie Willemen (PHD UCLouvain over de geschiedenis van het moederschap);
- Leen Van Molle (KULeuven, sociale geschiedenis/genderstudies);
- Joanna Wojtkowiak (cultuurpsychologe - Over (be)moeder(en));
- Eve Demoen (curator Modemuseum Hasselt, vanuit inhoud en vorm);
- Vera Hajto (KULeuven, geschiedenis van moderniteit en samenleving: vanuit geschiedenis Hongaarse kindertreinen);
- Hettie Judah (hoofdkunstkriticus voor The Times, levert regelmatig bijdragen aan de kunstpagina's van The Guardian, en is columnist voor het tijdschrift Apollo, sterke focus op moederschap).

Hun input zal gevaloriseerd worden in de presentatie in het museum vanaf mei 2025 en in een lezingenreeks in mei en juni 2025.

1.1.5.5 Informatievragen

De dienst Museum besteedde in 2024 veel aandacht en tijd aan het onderzoeken en beantwoorden van 449 informatievragen. De vragen waren zeer divers en bereikten ons telefonisch, via e-mail of via het formulier op de website.

1.1.5.6 Kennisdeling

Intern voorziet Bokrijk actief in kennisdeling onder de verschillende uitvoerdersgroepen die instaan voor de publieksbemiddeling in het museum via vormingssessies bij de aanvang van het seizoen, themawandelingen en infosessies naar aanleiding van de opening van nieuwe presentaties (in 2024 de Uitschoolhoeve uit Oevel).

Met externen deelt Bokrijk de kennis over de eigen collectie enerzijds door gerichte acties in het museum. In 2024 gebeurde dit o.a. door werfpanelen bij de gebouwen in restauratie, experts aan het woord tijdens de Open Monumentendag, via de publicatie 'Bokrijk. Landelijke architectuur in beweging' en de succesvolle inspiratiedag 'Restaureren in theorie en praktijk' op 4 oktober.

Buiten het museum zette Bokrijk zich in op de verdere inhoudelijke stoffering van zijn website en lesmomenten in scholen (in het kader van de erfgoedweek).

1.1.5.7 **Vertegenwoordiging in verenigingen, werkgroepen, redacties & jury's in Vlaanderen**

CENTRUM VOOR AGRARISCH ERFGOED

De conservator maakte ook in 2024 deel uit van de algemene vergadering van het CAG. Verder nam de projectcoördinator deel aan het collectieoverleg van CAG. De stafmedewerker publieksbemiddeling & participatie is betrokken in het domein 4-overleg georganiseerd door CAG. Dit domeinoverleg werd in 2024 vervangen door een domeinoverschrijdende netwerkdag in 2025.

COLLEGAGROEP DIGITALE COLLECTIEREGISTRATIE

Bokrijk maakt deel uit van de collegagroep digitale collectieregistratie, een initiatief van FARO, Meemoo en het departement CJM.

COLLEGAGROEP ONTZAMELEN

Bokrijk maakt deel uit van de collectiefgroep ontzamen, een initiatief van FARO.

FARO

De conservator maakt sinds 2020 deel uit van de algemene vergadering van FARO.

LIMBURGS VOLKSKUNDIG GENOOTSCHAP (LVG)

Het Limburgs Volkskundig Genootschap (LVG) is een actieve groep met een frisse kijk op actuele volkskunde. Het centrale contactpunt is een interactieve website met gegevens en discussies over volkscultuur in Limburg. De conservator is bestuurslid.

NETWERK TEXTIELERFGOED VLAANDEREN

ETWIE, de dienstverlenende rol van het Industriemuseum, coördineert dit netwerk. Samen met Industriemuseum, Design Museum Gent, Texture, Museum van Deinze en de Leiestreek, MUST Ronse, Stadsmuseum Lokeren, SteM Sint-Niklaas, PARCUM, MAS, Modemuseum Antwerpen, Modemuseum Hasselt en Openluchtmuseum Bokrijk wordt een veldtekening gemaakt. Daarbij moet duidelijk worden wat textiel erfgoed is, wie iets kan, wie iets weet en wie iets heeft. In 2024 hebben twee bijeenkomsten plaatsgevonden in Ronse en in Hasselt. De stuurgroep heeft een werkgroep Stalenboeken in het leven geroepen die het onderzoek en de herwaardering van stalenboeken binnen de collectie van de aangesloten musea onderzoekt. Bokrijk neemt niet deel aan deze werkgroep aangezien dergelijke stalenboeken niet in onze collectie voorkomen.

In januari 2024 vond de slotmeeting van het TAG-project van het Modemuseum Antwerpen plaats, waar Bokrijk de voorbije jaren aan heeft geparticipeerd.

OVERLEG MUSEA VLAANDEREN

In 2024 vond er zeer regelmatig overleg plaats tussen de erkende musea in Vlaanderen. Daarbij stonden zowel themagerichte presentaties en discussies als breder overleg tussen de musea onderling op de agenda. De conservator maakt deel uit van dit overleg.

VOLKSKUNDE

Volkskunde (1888) is een driemaandelijks erkend A1-tijdschrift over de cultuur van het dagelijkse leven in heden en verleden, in Vlaanderen en Nederland. Het behandelt immaterieel en materieel erfgoed en erfgoedbeleid en cultuurpolitiek, telkens met oog voor het internationale wetenschappelijke debat. De conservator maakt deel uit van de redactieraad.

KLOMPENFORUM

Bokrijk neemt deel aan het Klompenforum, dat gefaciliteerd wordt door ETWIE sinds 2018. En dit samen met andere partners binnen de klompencultuur van Vlaanderen, zoals vzw De Klomp De Klinge, het MOT, Klompenmuseum, diverse erfgoedcellen en klompenmakers zelf, om een brede waaier aan borgingsacties uit te werken.

Bokrijk nam in 2024 niet deel aan een fysieke bijeenkomst, maar volgde in de zijlijn de nieuwe ontwikkelingen mee en bleef betrokken.

1.1.5.8 Samenwerking met musea, universiteiten, hogescholen & erfgoedorganisaties

A. UNIVERSITEITEN & HOGESCHOLEN

STAGES & MASTERSCRIPTIES

Het collectieteam van Bokrijk werd ondersteund bij de inrichting van de Uitschoolhoeve uit Oevel door Leah van der Burg, een stagiaire van de opleiding Cultureel Erfgoed van de Reinwardt Academie in Amsterdam. Zij volgde stage bij het museum vanaf het najaar van 2023 tot de opening in 2024. Zij selecteerde objecten op basis van het voorgaande onderzoek. Daarnaast werkte ze een tool uit voor het bepalen van conservatienoden van objecten in een historische inrichting.

Begin november 2024 startte Alexander Frederickx aan een stage bij het collectieteam van Bokrijk in het kader van zijn opleiding bij BuSO-KIDS. Wekelijks, tot het einde van het schooljaar 2024-2025, komt hij het collectieteam ondersteunen bij registratie, standplaatsbeheer en digitalisatie.

Verder werd er ook binnen een universitaire context een specifiek onderzoeksdossier met medewerking van Bokrijk onder de aandacht gebracht. Aan de opleiding Erfgoedstudies van de UAntwerpen Gven Maurane Baert en Kristien Ceyssens een gastcollege over de herinrichting van de Pastorij uit Schriek (2022), met bijzondere aandacht voor het onderzoek naar het gebouw, de bewonersgeschiedenis en de materiële cultuur.

WERKBEZOEK MASTER ARCHITECTUUR UHASSELT

Op zaterdag 5 oktober 2024 bezochten 42 internationale studenten architectuur van de UHasselt het Openluchtmuseum samen met een gids. Het programma rond bouwcultuur werd op maat uitgewerkt. Conservator Hilde Schoefs gaf vooraf een introductie op de museumwerking.

Op maandag 14 oktober 2024 bezochten 22 studenten en 4 docenten in het kader van hun seminarie ‘Circulair Bouwen’ Bokrijk een hele dag. De dag startte met een introductie op de museumwerking, gevolgd door een rondleiding in het Openluchtmuseum door restauratiecoördinator Lies Haesebrouck. In de namiddag gingen de studenten met een concrete opdracht aan de slag in het museum.

B. ERFGOED- & CULTURELE PARTNERS

HEEMKRINGEN

De contacten met de verschillende heemkringen werden bestendigd, zowel in het kader van de communitywerking als daarbuiten. Een duurzame relatie wordt uitgebouwd zodat er een voortdurende lijn van communicatie en wisselwerking is. Een van de sleutelmomenten hierin is hun jaarlijkse bijdrage aan de Open Monumentendag in het museum.

LEREND NETWERK CULTUUR VAN HET DAGELIJKSE LEVEN

Bokrijk zet samen met FARO en het Huis van Alijn een lerend netwerk op rond het hedendaags verzamelen van roerend erfgoed van het dagelijks leven, met als doel de visie op en methodieken rond participatieve verzameltrajecten te verfijnen en kennis hierover uit te wisselen tussen musea in Vlaanderen. Internationale expertise en praktijken fungeren daarbij als benchmark.

Het Volkskundemuseum Brugge werd in 2023 uitgenodigd om deel uit te maken van de kerngroep. Na voorbereidende sessies van die kerngroep op 1 december 2023 en 17 januari 2024 vond de ‘Kick-off’ voor het lerend netwerk vond plaats op 19 februari 2024. De volgende bijeenkomsten van het netwerk gingen door op 7 mei in Bokrijk met als thema participatief verzamelen, en op 23 september bij Volkskundemuseum Brugge rond het betrekken van kinderen en jongeren. Dit netwerk loopt door in 2025, met een derde sessie bij Huis van Alijn in Gent rond het verzamelen van digitale cultuur en een afsluitende sessie rond immaterieel erfgoed.

LEREND NETWERK HISTORIES

Bokrijk nam in 2022-2024 actief deel aan een lerend netwerk in samenwerking met Histories en Huis van Alijn. Het doel van het netwerk was om een methodiek te verken- nen van dienstverlening naar vrijwillige en vaak lokale collectiebeherende erfgoedorga- nisaties. We gingen in dialoog met die erfgoedorganisaties om hun noden en wensen in kaart te brengen en hen te begeleiden om hun collectiewerking scherp te stellen.

Na vijf sessies in 2022-2023 sloot het netwerk af met een bijeenkomst op 25 janu- ari 2024 in Zemst. Op het programma stond een bezoek aan de lokale heemkundige kring en hun museum. Op deze sessie werd besproken welke concrete stappen de deelnemende organisaties tot nu toe hebben gezet op basis van de opgedane kennis uit het lerend netwerk. Tot slot werden toekomstige actiepunten besproken. Deze sessie diende als afsluiter en synthese van het lerend netwerk.

COLLECTIEOVERLEG ROEREND ERFGOED ROND LANDBOUW EN VOEDING

Bokrijk maakt deel uit van het ‘collectieoverleg roerend erfgoed rond landbouw en voeding’ dat CAG na jaar 2020 opstartte. Dit overleg liep door in 2024 met een bijeenkomst op 29 januari 2024 bij FARO in Brussel en een volgende bijeenkomst op 4 september 2024 in het Stadsmuseum Lokeren.

C. UNESCO - DOSSIER BELGISCHE BIERCULTUUR

Bokrijk zette in 2024 verder in op de preservatie van de Belgische biercultuur. Bokrijk is partner in het UNESCO-dossier dat de biercultuur in België in november 2016 erkende als immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid. Bokrijk zetelt in de opera- tionele werkgroep van het Observatorium voor de verscheidenheid van de brouwkunst. De werkgroep is samengesteld uit de belangrijkste stakeholders uit de erfgoedge- meenschap van de biercultuur in België (brouwers, zythologen en liefhebbers), FARO, ETWIE en CAG.

1.1.5.9 Internationale samenwerking

ASSOCIATION OF EUROPEAN OPEN AIR MUSEUMS (AEOM)

De conservator van Bokrijk was sinds 2017 bestuurslid en van 2019 tot en met 2024 voorzitter van AEOM, de Europese associatie van openluchtmusea die in 1966 in Bokrijk werd opgericht.

Als voorzitter organiseert ze samen met het bestuur en een gastmuseum tweejaarlijks een conferentie voor de directie en staf van Europese en internationale openluchtmusea. Daarnaast neemt ze sinds 2017 de sociale media van AEOM voor haar rekening (Instagram, LinkedIn).

In 2024 vond in het openluchtmuseum Skansen Szentendre in Hongarije de 31e tweejaarlijkse conferentie plaats onder het thema ‘Representations of and reflections on traumas in open air museums’. Historische trauma's en sociale uitdagingen - oorlogen, hervestiging van sociale groepen, behandeling van minderheden, migratie, genderkwesties, herintegratie van perifere sociale groepen, uitdagingen tussen generaties - kwamen daarbij aan bod.

Daarnaast wisselde de dienst Museum op regelmatige basis kennis uit met internationale (openlucht)musea, maar ook met universiteiten, hogescholen, academici en andere vormingsinstellingen buiten België.

INTERNATIONAL COUNCIL OF MUSEUMS (ICOM)

Als voorzitter van de Association of European Open Air Museums (AEOM), dat een geaffilieerde organisatie van ICOM is, vertegenwoordigde Hilde Schoefs in 2024 AEOM en bij uitbreiding Bokrijk binnen ICOM.

Ze schreef het AEOM jaarverslag 2024, vertolkte de stem van AEOM in een aantal bevragingen en nam deel aan de online meetings van de ICOM Advisory Council en de General Assembly.

UNESCO

Bokrijk diende februari 2021 een hernieuwde aanvraag tot accreditatie in bij UNESCO. Bokrijk ontving februari 2022 een positieve evaluatie en bijgevolg een nieuwe accreditatie tot en met 2026.

EUROPEAN MUSEUM ACADEMY

De conservator is sinds 2020 national representative voor België voor de European Museum Academy, een Europese vrijwilligersvereniging van museumexperts met verschillende nationale en culturele achtergronden, verenigd ter bevordering van de kennis in de museologie.

INTERPRET EUROPE

Interpret Europe (IE) is een Europese netwerkorganisatie, met meer dan 800 leden uit 48 landen, met als missie: Ondersteuning bieden aan erfgoedprofessionals (en vrijwilligers) om zinvolle connecties tussen het publiek en Europa's natuurlijke en culturele erfgoed te faciliteren en zo vorm te geven aan onze gemeenschappelijke toekomst.

Om dit mogelijk te maken, biedt Interpret Europe aan zijn leden opleidingen, webinars, een online platform voor internationale kennisdeling en een aantal concrete tools. Bokrijk is institutioneel lid van deze organisatie sinds 2023, waarbij de stafmedewerker publieksbemiddeling & participatie de samenwerking opvolgt. In 2024 nam zij vanuit haar functie deel aan enkele kennisdelings-webinars georganiseerd door IE.

1.1.6 Presentatie & bemiddeling

1.1.6.1 Bruegelgame

Vanaf 2022 behielden we de Bruegellocaties in functie van het Bruegelgame zoals overeengekomen in de subsidieovereenkomst met Toerisme Vlaanderen.

1.1.6.2 Vakmanschap

Op het vlak van het **demonstreren** van vakmanschap namen we de volgende acties in 2024:

- demonstraties van historische ambachten in het Openluchtmuseum (30 maart t/m 3 november);
- extra vakmanschapsevents: schapenscheren (2 juni) en historisch bierbrouwen (7 april, 19 mei en 22 september);
- de extra zomerprogrammatie in het teken van vakmanschap (1 juli t/m 31 augustus).

Op het vlak van de **transmissie** van vakmanschap namen we de volgende acties in 2024:

- de atelierschuren Wortel en Oevel, waren van 30 maart t/m 3 november dagelijks geopend;
- we initieerden een nieuw atelier imker, waarbij de bezoekers een bijen- en insectenhotel konden maken;
- jong en oud konden in de atelierschuren terecht om één van de 6 vakmanschap-pen in onze ateliers (pottendraaien, leder, textiel, hout, imker en brood) zelf uit te proberen en hun product van eigen makelij mee naar huis te nemen:
 - leder: 4.821 deelnemers;
 - brood: 6.283 deelnemers;
 - hout: 3.216 deelnemers;
 - pottendraaien: 4.560 deelnemers;
 - textiel: 3.999 deelnemers;
 - imker: 720 deelnemers;
 - Extra atelier in het kader van de moederdagen: 26 deelnemers.
- Dit betekent een totaal van **23.625 (!)** individuele bezoekers die in 2024 deelnamen aan een vakmanschapsatelier in het museum.
- ook de scholen- en groepen konden onder begeleiding van een ateliereducator atelierroutes in deze 6 vakmanschappen volgen. **16.739 leerlingen**, namen hieraan deel;
- in totaal namen er **40.364 bezoekers** deel aan een vakmanschapsatelier (dat zijn er 4.000 meer dan in 2023);
- in 2024 namen **37** volwassenen deel aan een Atelier+ programma. We organiseerden een Atelier+ Botanisch tekenen (Bokrijk Botaniek), een Atelier+ Passata maken (Dag van het eetbare landschap) en een Atelier+ architectuurfotografie (ihkv onze pijler Bouw- en Wooncultuur);
- we faciliteerden 2 molenaarskampen in samenwerking met HEYO, waarbij kinderen verschillende types molens, hun mechanisme en werking van dichtbij leerden kennen en zelf konden ondervinden;
- enkele vaklui van Bokrijk namen deel aan externe events buiten Bokrijk om hun vakmanschap in de kijker te zetten.

Op het vlak van het **borgen** van vakmanschap namen we de volgende acties in 2024:

- onze drie vlechtdames werkten mee aan het Europese Horizon Project ‘Tracks-4Crafts’, in samenwerking met Vakmanschap & Erfgoed en UAntwerpen

Op het vlak van **coaching van ambachtslui** namen we de volgende acties in 2024:

- we zetten bij de opstart van het seizoen in op info en connectie per vakgroep;
- we nodigden de ambachtslui persoonlijk uit voor vrijblijvende opleidingen/sessies;
- we nodigden de ambachtslui uit voor het vormingsaanbod dat we uitwerkten voor al onze publieksbemiddelaars.

1.1.6.3 Bouw- en wooncultuur

In 2024 heropende de Uitschoolhoeve uit Oevel na een restauratie en een grondige herinrichting op basis van historisch onderzoek.

Achter de schermen werd in 2024 ook de herinrichting van de Langgevelhoeve uit Helchteren voorbereid. Hier werd de weloverwogen keuze gemaakt om geen historische inrichting van de hoeve te voorzien, aangezien de hoeve bij overbrenging naar Bokrijk in 1955 door conservator Weyns teruggebracht werd naar het niveau van de 19e eeuw. De bewonersgeschiedenis die in de Langgevelhoeve vanaf 2025 verteld zal worden, speelt zich echter af in het interbellum. Onderzoek wees uit dat een aanpassing van de hoeve naar deze periode structurele impactvolle wijzigingen met zich mee zou brengen. We kozen daarom voor een hedendaagse presentatie met een historisch luik met historisch fotomateriaal, collectiestukken en replica's.

Daarnaast legde Bokrijk de focus op het deelthema bouwcultuur naar aanleiding van het einde van de meerjarige restauraties in volgende acties:

- publicatie 'Bokrijk. Landelijke architectuur in beweging', uitgegeven door uitgeverij Hannibal. Fotograaf Luc Daelemans bracht het gerestaureerde Bokrijk in beeld in de iconische Becher-stijl. Dit geeft een mooi overzicht van de schaal van dit restauratieproject en maakt het visueel tot een prachtig koffietafelboek;
- in de Living History werd een scenario gebracht rond de bouw van een nieuwe school voor het dorp. Het personage 'de landmeter' zoals dat in 1900 bestond, werd hiervoor ten tonele gebracht;
- twee nieuwe beleefplekken rond bouwcultuur werden geopend:
 - in de Bouwschuur kunnen bezoekers aan de slag met duizenden Kapla®-blokjes en worden ze uitgedaagd om creatieve constructies te maken;
 - in Ontwerpstudio: Redesign the Future zetten bezoekers letterlijk en figuurlijk een aantal Bokrijkgebouwen naar hun hand en maken ze futureproof;
- tijdens het Zomerfestival 2024 stond de zoektocht Schatten van Vlieg in het teken van bouwcultuur;
- de succesvolle inspiratiedag 'Restaureren in theorie en praktijk' op 4 oktober waar we de expertise en de communitywerking rond de restauraties deelden.

1.1.6.4 Eet- en drinkcultuur

In 2024 vonden volgende acties plaats met betrekking tot het kernthema eet- en drinkcultuur:

- Bokrijk blijft actieve partner in het Domein 4-overleg (ICE van Natuur en Universum) van het Domeinnetwerk ICE. Het Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG) is trekker van dit netwerk en verzamelt één of tweemaal per jaar de partners uit de sector. Concreet worden kennis, vakmanschap en praktijken rond eten en drinken, landbouwtechnieken en -ambachten, gewoontes en gebruiken i.v.m. de natuur of waarbij dieren een rol spelen gedeeld. Het overlegmoment van 2024 werd vervangen door een domeinoverschrijdende netwerkdag in 2025;
- het actualiseren van inhoudelijke thema's en tendensen op het vlak van culinair vakmanschap en mogelijke samenwerkingsverbanden met het oog op de ontsluiting van het kernthema vanaf 2024;
- het vakmanschap historisch bierbrouwen werd via de interactieve installatie in de museumbrouwerij het Paenhuys uit Diepenbeek gepresenteerd. Het historisch brouwproces met een gerestaureerde historische brouwinstallatie in combinatie met een hedendaagse koel-, gist- en bewaarinstallatie staan centraal. Dankzij deze brouwinstallatie proeven bezoekers ook hoe bier eeuwen geleden smaakte. Het bier kon weer volop als proevertje en historische sensatie aangeboden worden;
- in 2024 organiseerden we 3 brouwmomenten: 7 april, 19 mei en 22 september;
- het Bokrijkbier 'Wildeman', een oud-Maaslands bier volgens recept van Frank Boon (Brouwerij Boon) ontwikkeld i.s.m. het team van Bokrijk, werd te koop aangeboden in de museumwinkel en de webshop;

- één van de facetten in het parcours rond Bruegel in Bokrijk, het verhaal en de presentatie van de magere en vette keuken werd behouden in de hoeve uit Vorse-laar. Er wordt aan de bezoekers de vraag gesteld wat zij verstaan onder 'magere en vette keuken anno 2024'. Dit wekt discussie op, het biedt eveneens een invalshoek om de relatie tussen sociale (on)gelijkheid en eetcultuur ter sprake te brengen;
- borgen van de bakcultuur via kennisoverdracht onder de gastheren-bakkers door middel van het bakken van brood in de historische bakovens;
- in 2024 organiseerde Bokrijk opnieuw het evenement 'Dag van het Eetbare Landschap' waarbij eet- en drinkcultuur centraal staat. Bezoekers konden inschrijven voor een Atelier+ Passata maken o.l.v. Simona van Mundo Rico. Daarnaast kon er ook heel wat geproefd worden: er was een streekproductenmarkt met een 65-tal standhouders. In samenwerking met de Limburgse Bakkers vzw en de Hotelschool Hasselt werden demonstraties historisch broodbakken gegeven. De Limburgse Slagersbond zorgde voor proevertjes van huisgemaakte paté, kipkap en bloedworst. Uiteraard konden bezoekers ook in de museumbrouwerij het Paenhuys terecht voor demonstraties en proevertjes. Acteurs uit de Living History brachten de meesterbrouwer en zijn brouwersgast tot aan de brouwerij en zorgden zo voor de historische link voor de bezoeker.

1.1.6.5 Rituelen en feesten

Ook in 2024 werden de resultaten van het in kaart gebrachte interne onderzoek naar de persoonlijke en traditionele feesten in Vlaanderen, vertaald in o.a. acties via sociale media (facebook, instagram, ...) door het historisch kader van persoonlijke en collectieve festiviteiten te duiden; het verklaren van tradities en rituelen en deze linken aan fotomateriaal, gebruiken of objecten uit de diverse collecties van Bokrijk.

Daarnaast organiseerden we twee participatieve actiemomenten rond de feestdag Moederdag. Zowel op de overkoepelende moederdag die in heel Vlaanderen gevierd wordt, op de tweede zondag van mei, als op de Antwerpse moederdag op 15 augustus. Bezoekers konden op deze dagen hun persoonlijk moederschapverhaal achterlaten in een interview met een Bokrijkmedewerker of op een kaartje op een wand in het museum. De input van deze kaartjes werd gedocumenteerd in het onderzoeksluik van de voorbereidingen voor de expo Moederziel die in 2025 in de Langgevelhoeve uit Helchteren zal openen. Daarnaast konden bezoekers op de moederdagen gratis een familieportret laten maken door een professionele fotografe.

Op paaszondag en paasmaandag konden bezoekers een paasevocatie anno 1900 door de acteurs van de Living History meevolgen in museumdeel Haspengouw.

1.1.6.8 Museumevenementen

A. WINTERWANDELINGEN

Het Openluchtmuseum was van 2 januari tot en met 7 januari 2024 geopend als gratis wandelpark, van 14 tot 19 uur. Dit omvatte museumdelen Kempen, Haspengouw en Oost- en West-Vlaanderen. Zo konden bezoekers nog steeds genieten van de winteraankleding en van de uitlichting van de historische gebouwen.

B. PASEN

Tijdens de Paasvakantie (30 maart t.e.m. 14 april 2024) waren er tal van (paasgerelateerde) activiteiten in het Openluchtmuseum.

De hele paasvakantie lang konden bezoekers aan de Speelschuur paasspelletjes spelen zoals eierrollen en eierestafette. Een bezoek aan pasgeboren dieren en een demonstratie hoeven knippen behoorden eveneens tot de mogelijkheden. Er waren verschillende ambachtslieden aanwezig die de bezoeker lieten kennismaken met hun vak. Op zondag 7 april vond één van de brouwdagen plaats in het Paenhuys.

Op paaszondag en -maandag stond de Living History in het teken van deze feestdag en werd er een paasevocatie anno 1900 georganiseerd. De champetter deed zijn mededelingen, de pastoor hield een preek en er werden broden voor de armen gegooid vanuit De Spijker. Onder begeleiding van de acteurs konden kinderen tweemaal per dag eitjes rapen in de raapweides. Ieder kind kreeg na afloop chocolade mee naar huis. Verder konden kinderen vanaf 9 jaar op zoek gaan naar verstopte eitjes in de bewoonde erven in de Kempen. In de hoeve van Helchteren en de Wellenshoeve werden eitjes op (over)grootmoederswijze gekleurd.

C. ZOMERFESTIVAL

Tijdens de zomermaanden ging Bokrijk voor extra beleving in het Openluchtmuseum.

Naast een uitgebreide dagelijkse programmatie rond vakmanschap stonden juli en augustus in het teken van 'Bouwen in Bokrijk'. Jong en oud konden deelnemen aan een schattenzoektocht voor families (Schatten van vlieg) en ze ontdekten in de Living History in museumdeel Haspengouw het personage van de landmeter anno 1900.

De nieuwe permanente beleefplekken rond bouwcultuur, de Bouwschuur en de Ontwerpstudio: Redesign the future, werden geopend aan het begin van het Zomerfestival.

Verder was er de verkleedkoffer in Haspengouw, een installatie van vogelhuisjes in de Herkenrodedreef en de instaproof Bokrijkdeur in Oost- en West-Vlaanderen waarbij bezoekers met hun smartphone verrassende foto's konden maken en deze delen op sociale media met als hashtags #bouweninbokrijk #schattenvanvlieg.

In de atelierschuren zetten we enkele ateliers rond 'bouwen' in de kijker:

- atelier Brood: bak een eetbaar huisje;
- atelier Hout: timmer een vogelvoederhuisje of een windmolen;
- atelier Imker: bouw een bijenhotel.

D. WINTERLICHT

Het evenement 'Winterlicht' vond plaats in Bokrijk van 26 tot en met 30 december 2024 van 16.30 tot 20.30 uur. Het uitgangspunt van 'Winterlicht' is bezoekers het Openluchtmuseum in een feeëriek, winters kader laten ontdekken met drie rode draden: 'vakmanschap', 'licht en geluk' en 'feest'. Die drie themalijnen realiseerden we via een artistieke performance, licht- en vuurinstallaties en een 'feestdorp'.

In museumdeel Kempen lag de nadruk op artistieke performances (De Machienerie met Les Animaux Perdus) en het vakmanschap (smid en molenaars), in museumdeel Oost- en West-Vlaanderen op het feestdorp met een historische kermis (zweefmolen, draaimolen, rups, reuzenrad en metrotrein) en in museumdeel Haspengouw bracht kinderkoor Scaletta afwisselend feeërieke muziek.

In elk museumdeel was er een ruim aanbod aan catering in de vorm van foodtrucks, uitgewerkt in samenwerking met Chefs on Wheels en Galatea. De winteropening bood mensen de kans om vrienden en familie belevingsvol te ontmoeten in een buitenkader, dat zowel inhoudelijk als qua beleving een meerwaarde was.

1.1.7 Participatie & outreach

1.1.7.1 Communitywerking onroerend erfgoed

Naar aanleiding van de meerjarige restauraties betreft Bokrijk de cultureel-erfgoedgemeenschap bij de opstart van elke restauratie bij hun erfgoed. Onder cultureel-erfgoedgemeenschap verstaan we:

- community of place / source community: gemeente van herkomst, nazaten of laatste bewoners;
- community of interest: heemkringen en socio-culturele verenigingen, scholen, ...

We communiceren via de gemeentelijke infobladen, wat een groot lokaal bereik oplevert. Elke community wordt uitgenodigd om hun erfgoed gratis te komen bezoeken in het museum. Rond elk bezoek ontwikkelen we een inclusieve werking en communicatie. Ook wordt er via de socialmediakanalen van de communities gecommuniceerd.

In 2024 culmineerde de communitywerking in de volgende initiatieven:

- Heers: communitydag op 2 juni;
- Hoeselt: communitydag op 8 september, tijdens Open Monumentendag;
- Hechtel-Eksel: communitydag op 6 oktober;
- Herenthout en Sint-Truiden: communitydag op 20 oktober;
- Lille: communitydag op 27 oktober.

1.1.7.2 Interne community publieksbemiddelaars

In 2023 startte Bokrijk een kwaliteitstraject voor alle groepen publieksbemiddelaars van het museum: acteurs, ateliereducatoren, gastheren/-vrouwen, gidsen en vaklui. Onder de noemer ‘Kwaliteit voor morgen’ wordt per groep een langdurig traject opgezet met als doel een meer competentiegericht werking te ontwikkelen en deze duurzaam te verankeren. Dit project wordt getrokken door de stafmedewerker publieksbemiddeling & participatie. Het traject is participatief opgebouwd, waarbij de publieksbemiddelaars zelf in hoge mate mee vorm geven aan de output.

Zo werd in 2024 tijdens verschillende sessies een competentieprofiel ontwikkeld door en voor de gidsen en ateliereducatoren. De volgende jaren komen de andere groepen publieksbemiddelaars aan bod.

1.1.7.3 Participatie van de bezoekers

In het Openluchtmuseum organiseerden we twee participatieve actiemomenten voor bezoekers rond de feestdag Moederdag (zie eerder).

1.1.7.4 Participatie van nieuwkomers

In 2024 participeerde Bokrijk aan het project ‘Verhalen om samen te lezen’ van FARO. Verschillende erfgoedorganisaties doken in hun collecties op zoek naar grappige, ontroerende of spannende verhalen. Ze schreven op maat van wie Nederlands leert. Aanleiding is Erfgoeddag, het jaarlijkse feest voor het cultureel erfgoed. Dat stond in 2024 in het teken van ‘Thuis’.

Bokrijk koos ervoor om een samenleesverhaal te schrijven gekoppeld aan het bewonersverhaal van één van de laatste bewoners van de Langgevelhoeve uit Helchteren, Magda Horvath. In 2025 opent een nieuwe permanente expo in deze hoeve, gelinkt aan dit specifieke bewonersverhaal. Dit schrijfproject resulteerde in het verhaal “Een thuis voor Magda” dat in de publicatie van FARO met de samenleesverhalen rond het thema ‘thuis’ werd opgenomen.

De stafmedewerker publieksbemiddeling & participatie ging dit verhaal voorlezen volgens de methodiek ‘samenlezen’ in 2 OKAN-klassen en 11 NT2 groepen bij LIGO Limino op verschillende locaties in Limburg. Deelnemers aan deze sessies maakten niet alleen kennis met de tekst, maar reflecteerden samen over de inhoud en de link met hun eigen leefwereld.

Met dit innovatieve project heeft FARO het prestigieuze Europees Talenlabel 2024 gewonnen, een erkenning voor uitmuntende initiatieven die taalvaardigheid en inclusie bevorderen. In 2024 lag de focus op taalvaardigheid bij kwetsbare kinderen, jongeren en volwassenen.

1.1.7.5 Participatie van publieksbemiddelaars

In 2024 zette we in op een vormingsaanbod voor onze eigen publieksbemiddelaars.

1.1.8 Digitalisering, duurzaamheid en diversiteit

1.1.8.1 Digitalisering

Sinds 2011 zet het museum versterkt in op een inhaalbeweging op het vlak van digitalisering. Aanvankelijk lag de focus op het digitaliseren van de collecties, met name de roerende en de documentaire collectie. Sinds 2018 is die focus verbreed naar aandacht voor de digitalisering van de organisatieprocessen algemeen en de museale processen specifiek. Daarbij konden we bogen op de kennis van actoren als het VKC, meemoo en collega-musea als het Red Star Line Museum, het MAS en het KMSKA.

Dankzij het gehonoreerde museumbeleidsplan kon het museum vanaf 2024 een digicoördinator in dienst nemen om maximaal op de digitale trein te springen. Er werd geïnvesteerd in digitale expertise en de fundamenteen voor een performant en agile digitaal ecosysteem werden gelegd. Hierbij wordt fundamenteel onderscheid gemaakt in een strategie voor de organisatiedata en een strategie voor de collectiedata, omdat deze een andere IT-infrastructuur en een ander narratief vragen. Beide zijn echter onontbeerlijk om te komen tot een goed op elkaar afgestemd digitaal geheel dat wendbaar en toekomstbestendig is.

Onderdeel van het organisatiedata-plan is het vooronderzoek inzake knelpunten in de huidige werkprocessen van de ondersteunende diensten, nl. boekhouding, communicatie, enz. Vervolgens worden per vereist softwarepakket de technische beperkingen, niet-functionele requirements en functionele requirements in kaart gebracht om ervoor te zorgen dat de voorgestelde oplossing matcht met de wensen van gebruikers en management.

Een collectiedata-plan is in de maak, waarbij FAIR (Findable, Accessible, Interoperable en Reusable) en LO (Linked Open)-data het uitgangspunt zijn om onze museale werkprocessen te optimaliseren en onze Bokrijk-brede exploitatiestrategie aanzienlijk te verrijken. Als we beschikken over houdbare, bruikbare en zichtbare collectiedata die intern gekoppeld zijn en die gedeeld worden met de rest van de wereld, dan kunnen we online - en ook fysiek - tal van nieuwe gebruikers en communities bereiken. Daarnaast werken we aan een digitale collectie-acquisitiestrategie, dewelke zeer waardevol is omwille van zijn potentieel op het vlak van participatie, dataverrijking en exploitatie.

1.1.8.2 Duurzaamheid

Ook in 2024 bleef het Openluchtmuseum onverminderd inzetten op een duurzame werking. Dit leverde ons voor het veertiende jaar op rij het Green Key-label op.

1.1.8.1 Diversiteit

De werkgroep ‘diversiteit en inclusie’ kwam in 2024 tweemaal samen om de visie en de next steps voor dit speerpunt binnen de werking vast te leggen.

1.2 AFDELING MARKETING & COMMUNICATIE

1.2.1 Communicatie

In 2024 kon de bezoeker in Bokrijk genieten van een beleevingsvolle programmatie, met een bijzondere focus op bouw- en wooncultuur: de nieuwe Bouwschuur en Ontwerpstudio, vaklui, ateliers, expo's, de Living History werking, ... Bij de opening van het Openluchtmuseum in april focusten we in onze communicatie op deze beleving.

SPEERPUNTEN

Onze communicatie vertrekt vanuit de tagline 'Maak het echt mee', heel beleevingsgericht. Via verschillende acties speelde Bokrijk in 2024 in op de verschillende doelgroepen – ouders/grootouders met (klein)kinderen, koppels met vrienden en abonnees. We zetten het grootouderabonnement meer in de kijker in advertenties, brachten koppels in beeld, plaatsten de terugbetaalactie van het abonnement extra in de kijker op events, incorporeerden een testimonial van een Bokrijkabonnee in het Gast-magazine van Visit Limburg, ...

Ook onze events focussen op verschillende doelgroepen. Zo was er Pasen in het museum voor ouders/grootouders met (klein)kinderen, organiseerde Bokrijk op 1 mei 2024 voor de eerste keer Bokrijk Botaniek voor koppels met vrienden, waarbij we outdoor living tot bij de bezoeker brachten. Een groot succes. Ook het Bokrijk Festival einde mei kon ondanks het wisselvallige weer heel wat bezoekers trekken. En het nieuwe Bokrijk Festival Junior slaagde erin om een brede groep van gezinnen met kinderen met Bokrijk te laten kennismaken.

De focus in de zomer – schoolvakantie – lag op het aantrekken van gezinnen met kinderen en hen laten kennismaken met de bouwcultuur van gisteren, vandaag en morgen. Hiertoe openden we de Bouwschuur met 70.000 Kapla®-blokjes, de Ontwerpstudio waar kinderen Bokrijk-huizen naar hun hand kunnen zetten en we introduceerden het personage van de landmeter in de Living History werking. Ook de Schatten van Vlieg-zoektocht focuste op bouw- en wooncultuur. Deze elementen – mooi aangevuld met de reguliere museale programmatie – deden Bokrijk boven het maaiveld uitspringen.

Ter gelegenheid van het verkiezingsjaar organiseerde Bokrijk in oktober Verkiezingskoorts waarbij bezoekers konden ervaren hoe het er in 1900 tijdens de verkiezingsperiode aan toeging. De Dag van het Eetbare landschap trok opnieuw veel bezoekers naar Bokrijk en tussen kerst en nieuw trok het winterevent Winterlicht veel gegadigden naar het Openluchtmuseum.

Elk event kon rekenen op uitgebreide pers aandacht en een groot bereik op sociale media.

COMMUNICATIEMIX

De communicatiemix was gevarieerd met zowel audiovisuele kanalen, hoofdzakelijk in samenwerking met VRT, met radio- en televisiespot én vermelding in Culture club van het Vakmanschapsweekend en de BKRK-award, een uitgebreide mediadeal met Het Belang van Limburg en Roularta (Libelle), 20m²-affichage langs de invalswegen,

verschijningen in het Limburgse Gast-magazine van Visit Limburg, promotioneel drukwerk, visibiliteitsmateriaal op het terrein en perswerking.

Ook online verstevigde Bokrijk zijn aanwezigheid met digitale bannering campagnes op de websites van Het Belang van Limburg, Het Laatste Nieuws en het Nieuwsblad. Vanuit de eigen sociale mediakanalen werden eveneens gerichte advertentiecampagnes opgezet.

Buurtbewoners van Bokrijk in een straal van +/- 5 km rond het park kregen twee keer per jaar, in het voorjaar en in het najaar de Bokrijk Buurtkrant in de bus met zowel promotionele als informatieve inhoud. Zo bereikten we +/- 27.000 adressen. Ons personeel hielden we inhoudelijk op de hoogte via de Bokrijk Gazet.

BEVRAGINGEN

Om een goed beeld te krijgen van de wensen en verwachtingen van onze bezoekers werden ook de bevragingen in eigen beheer verdergezet. De resultaten van deze bevragingen worden intern verwerkt, zodat de feedback van bezoekers wordt erkend en de communicatiemix afgestemd kan worden op de verschillende doelgroepen.

1.2.2 Algemene resultaten

1.2.3 Sales

1.2.3.1 Scholen en jeugdgroepen

Het Openluchtmuseum opende opnieuw begin paasvakantie de deuren.

Na de paasvakantie werden ook de eerste enthousiaste schoolbezoekers weer ontvangen.

84% van de schoolbezoeken waren georganiseerde bezoeken, waarbij de keuze werd gemaakt uit de beschikbare programmatie voor scholen in Bokrijk (belevingsroutes met gids, atelierroutes met ateliereducatoren in de atelierschuren of inleefspelen met de Bokrijkacteurs). Een kleine minderheid van 16% van de scholen kiest voor een vrij bezoek zonder programmatie.

De lagere school vormt zoals steeds het merendeel van de schoolbezoekers (84%), het secundair is goed voor 14% van de schoolbezoeken.

In 2024 werd een status quo gerealiseerd qua schoolbezoeken ten opzichte van 2023 (32.027). Nagenoeg de helft, 49% van de scholen kiest hierbij voor een atelierroute, 32% voor belevingsroute met gids en 19% voor de programma's met de acteurs in het schooltje of op de boerderij.

1.2.3.2 Groepen

Gedurende het volledige museumseizoen waren bezoeken in groep mogelijk in het Openluchtmuseum. De best scorende maand is september, gevolgd door juni, oktober en vervolgens de maand mei. Het liep echter nog niet storm qua aanvragen. Vooral bij het verenigingsleven kennen de aanvragen geen heropstart sinds corona. De beperkte mogelijkheden qua horeca in Bokrijk zetten ook een sterke rem op de boekingen en nieuwe aanvragen, met name door het ontbreken van een concessionaris in het Koetshuis. Het aantal groepsbezoeken stagneerde in 2024 ten opzichte van 2023 (7.189) en 2022 (7.192).

1.2.3.3 Bedrijven

GASTEN & FAMILIEDAGEN

9.542

In 2024 vonden er 5 familiedagen en bedrijfsactiviteiten plaats in Bokrijk. We kunnen spreken van opnieuw een rustig seizoen qua bedrijfsactiviteiten.

In de maand april waren er activiteiten van ASSTER (1567 personen). In september organiseerden we bedrijfsevenementen voor SWECO, HERFURTH en EUROPOOL waaraan 1934 volwassenen deelnamen. Het grootste bedrijfsevenement in 2024 werd georganiseerd voor Cera. Op deze familiedag waren 3.663 volwassenen en 980 kinderen aanwezig. De sociale dienst van de geïntegreerde politie kocht individuele toegangskaarten aan voor zijn werknemers. 600 volwassenen en 300 kinderen kregen op deze manier een gratis dagje Openluchtmuseum aangeboden.

Vanaf juli 2024 werd de Oude Stad opnieuw het decor voor zomerbar Bar Jozef en dit tot en met eind augustus.

1.2.3.4 Buitenlandse toeristen

De expo **'De wereld van Bruegel'** was er niet meer sinds 2021, maar de Bruegelinstallaties in de meeste locaties in het Openluchtmuseum bleven behouden. In 2024 werd beslist om opnieuw geen verdere initiatieven te nemen richting de buitenlandse markten en buitenlandkantoren van Toerisme Vlaanderen die bij Bruegel werden bewerkt.

1.2.3.5 Het Bokrijkabbonnement

ADRESSEN

8.652

ABONNEMENTSKAARTJES

32.690

Voor seizoen 2024 werden opnieuw Bokrijkabbonnementen te koop aangeboden. De abonnementsverkoop werd na de herfstvakantie 2023 opgestart met acties naar de eigen abonnees, leden van CM en leden van Gezinsbond. De verkoop van het Bokrijkabbonnement kent na de coronapandemie opnieuw een licht stijgende lijn en dit werd ook in 2024 verder gezet.

1.3 AFDELING INFRASTRUCTUUR

1.3.1 Algemene werking

In 2024 lag de focus van de dienst Infrastructuur zowel op nieuwe invullingen als op reguliere onderhoudstaken doorheen het ganse jaar.

1.3.2 Toegankelijkheid

Om onze aandacht voor toegankelijkheid te verscherpen, volgde een van onze medewerkers de opleiding #IedereenOveral in 10 dagen, sloten we een samenwerkingsovereenkomst af met Inter (Vlaams expertisecentrum toegankelijkheid) en richtten we een werkgroep rond dit thema op. Dit alles om een inclusief park te creëren waar iedereen zich welkom en comfortabel voelt.

1.3.3 Sectie gebouwen

1.3.3.1 Museumgebouwen

Presentatie landbouwwerktuigen

In de dwarse schuur uit Proven op het erf van Poperingen-Abele is een wandpresentatie opgesteld van een selectie landbouwploegen uit de Bokrijk-collectie. Op die manier wordt een flinke hoeveelheid objecten gepresenteerd en geduid aan de bezoeker.

Inkomsite Heers – Poortgebouw

De omgeving werd hier alvast voorbereid in functie van de toekomstige ontsluiting. In navolging van het vernieuwde kassei-pad in de dreef aan museumzijde, werd nu ook de wegennis voor de toegangspoort heraangelegd.

‘In den Dolfijn’

Na de restauratie werd ook de herberg ‘in den Dolfijn’ uit Sint-Rijkers opnieuw als horecalocatie ingericht. De gelagzaal werd uitgebreid met de vroegere ‘raadszaal’ en de keuken werd volledig vernieuwd. Voor de verwarming is gekozen voor een pallet-kachel.

Schuur Kilbershoeve

De schuur bij de ‘Kilbershoeve’ uit Meeuwen doet vanaf 2024 terug dienst als horeca/shop. De oude bakkerij verkoopt er brood, koeken, snoep, koffie en ijsje in de vorm van ‘take away’. Voor de inrichting van het interieur was er een samenwerking met de uitbater en het Bokrijk-team.

1.3.3.2 **Infrastructuur en dienstgebouwen**

Techniek en duurzaamheid

In 2024 zijn alle verwarmde of gekoelde gebouwen, groter dan 250m² gescreend in functie van een energie-prestatie-certificaat. Bokrijk voert deze duurzaamheidsopdrachten uit in functie van de compliance en werkt parallel de voorbereidingen uit voor een Masterplan Duurzaamheid.

Laadpaalinfrastructuur

Om onze bezoeker te kunnen faciliteren in elektrische laadpunten voor personenwagens, is hiervoor versneld actie genomen. Het bestaande laadpunt op parking P2 werd vernieuwd. Parking P1 is voorzien van 11 laadpunten.

Restaurant/brasserie Koetshuis

In 2024 werd de concessie toegewezen aan een nieuwe uitbater. Het pad werd dan ook opnieuw in orde gezet. De technische installatie werd gereviseerd en het interieur werd volledig opnieuw geschilderd.

1.3.3 **Milieu aanpak en veiligheid**

1.3.3.1 **Groene sleutel**

Met de Green Key belonen Toerisme Vlaanderen en GoodPlanet Belgium uitbaters van toeristische ondernemingen in Vlaanderen voor de inspanningen die ze leveren voor het leefmilieu. In 2024 behaalde het Openluchtmuseum van Bokrijk dit label voor de 15e keer.

1.3.4 **Sectie groen**

1.3.4.1. **Groenbeheer - bosbeheerplan**

In het kader van het goedgekeurde ‘Uitgebreid bosbeheerplan en aanvullend landschapsbeheerplan’ vonden in 2024 de nodige onderhouds- en beheerswerken plaats die door de ‘groenjobs’ uitgevoerd konden worden. De bos- en natuurbeheerder is verantwoordelijke voor de opmaak van het nieuwe aangepaste natuurbeheerplan, dat het oude uitgebreide bosbeheerplan zal vervangen.

1.3.4.2. **Collecties**

PLANTENCOLLECTIES EN LEVEND ERFGOED

In 2024 werden in totaal 21 historische fruitbomen aangeplant in het museum. In verschillende hoogstamboomgaarden werden afgestorven exemplaren van appelaren (13 stuks), perelaren (2stuks) en kerselaars (6 stuks) vervangen door een nieuwe aanplant.

De erfgoedtuiniers hebben diverse tuinen verrijkt met historische bolgewassen van tulpen, narcissen, sneeuwkllokjes en andere. In totaliteit werden er 7.000 bollen aangeplant.

Op woensdag 17 januari : “sneeuwbom”: 15cm in Limburg, sneeuw bleef tot zondagnacht liggen, daarna storm, regen en 12°C, veel takbreuk in wintergroene planten en Magnolia.

De collectie winterharde Fuchsia’s willen we gaan uitbreiden in de toekomst, het zijn zeer dankbare planten die een lange bloeitijd hebben en goed groeien in de iets vochtigere zones van het arboretum.

510 nieuwe labels werden aangebracht in de collectie.

De collectie levend erfgoed bestaat uit 29 oude Vlaamse rassen van landbouwdieren waaronder schapen, geiten, runderen, paarden, eenden, hoenders, duiven en konijnen. Om de collectie levend erfgoed van schapen, geiten en varkens te beschermen tegen de wolf, werden diverse weides wolfproof gemaakt door rasters in te graven en stroomdraden te voorzien.

Helaas trof het Blauwtongvirus onze kudde schapen, geiten en runderen in 2024. Sinds oktober 2023 heeft België zijn status als BTV-vrij land verloren na de detectie van serotype 3 op een bedrijf. In de zomer van 2024 heeft BTV3 zich zeer snel verspreid in de veestapel, met ernstige gevolgen voor Belgische schapen- en rundveebedrijven. Door tijdig te vaccineren in Bokrijk zijn er slechts 3 dode schapen gestorven aan het virus. Er waren wel 40 schapen die we extra moesten behandelen in overleg met de bedrijfsdierenarts. Op een kudde van 103 schapen viel de mortaliteit goed mee gezien de gemiddelde mortaliteit aan blauwtong 30% bedroeg.

Om de dieren te beschermen vóór de hervatting van de activiteit van de muggen, wordt vanaf januari 2025 een verplichte vaccinatiecampagne georganiseerd.

MILIEUAANPAK - AFVAL

Met de Green Key belonen Toerisme Vlaanderen en GoodPlanet Belgium uitbaters van toeristische ondernemingen in Vlaanderen voor de inspanningen die ze leveren voor het leefmilieu. In 2024 behaalde het Openluchtmuseum van Bokrijk dit label voor de 15e keer.

AFVALSTROMEN

Molokcontainers (semi-ondergronds) restafval Eural 20.03.01 :14,307 ton

Molokcontainers (semi-ondergronds) PMD Eural 15.01.02: 0,250 ton

Papier- en kartonafval (open afzetcontainer containerpark): 10,225 ton

Restafval Eural 20.03.01 (open afzetcontainer containerpark): 61,693 ton

Groenafval/snoeihout Eural 20.02.01 (open afzetcontainer containerpark): 104,94 ton

Houtafval Eural 20.01.38 (open afzetcontainer containerpark): 52,14 ton

Steenpuin Eural 17.01.02 (open afzetcontainer containerpark): 34,76 ton

PMD Eural 15.01.06 (open afzetcontainer containerpark): 3,72 ton

Glas Eural 20.01.02 (containerpark): 2,479 ton

Opruimen zwerfvuil en ledigen kleine moloks en vuilondersteuning bij evenementen: 1.800 uren via De Wroeter

1.4 SECTIE DOMEINPOLITIE

1.4.1 Preventieve en politionele aspecten

In 2024 heeft de domeinpolitie een cruciale rol gespeeld in het handhaven van de openbare orde en veiligheid binnen het domein. De vaststelling en documentatie van diverse misdrijven hebben geleid tot een beter inzicht in de problematiek en hebben preventieve maatregelen mogelijk gemaakt.

Overzicht van de meest vastgestelde en voorkomende interventies:

- Diefstal: 15 gevallen
- Vandalisme en sluikstort: 36 gevallen
- Agressie: 20 interventies (verbaal en/of fysiek)
- Brand: 76 meldingen
- Inbraak en onrechtmatige toegang: 50 meldingen
- Verkeersinbreuken: 34 meldingen
- Inbreuken op het politiereglement: 110 gevallen
- Algemene overlast: 57 incidenten

Daarnaast werd politiezone CARMA 17 keer gecontacteerd, waarbij in 13 gevallen een patrouille ter plaatse kwam.

1.4.2 Onthaal en hulpverlening

In 2024 werd 100 keer medische hulp verleend door de domeinpolitie, variërend van EHBO-interventies tot ernstige medische incidenten. Ambulancehulp werd 14 keer ingeschakeld waar nodig, steeds in samenwerking met de 112-centrale.

Verder werden 15 meldingen van vermiste personen geregistreerd, waarbij snelle en adequate ondersteuning steeds leidde tot het terugvinden van de vermiste persoon.

1.4.3 Veiligheid

De veiligheid in het domein werd strikt gecontroleerd. Enkele vaststellingen:

- Drukte op wandel- en fietspaden, met extra aandacht voor het populaire knooppunt 'Fietsen door het Water', zeker tijdens zonnige dagen of de vele aangevraagde georganiseerde tochten doorheen het domein.
- Controle op naleving van het fietsverbod in de centrale wandelzone.
- Regelmatige update van het interne noodplan en opvolging van controle van blus-apparatuur, hydranten en brand – en inbraakdetectiesystemen.
- Monitoren en opvolgen van het preventief vellen van gevaarlijke bomen.
- Preventie van illegale kampeerpogingen (mobilhomes / tenten / ...).
- Aanpak van illegaal dronegebruik (vooral rond de FDHW-site).
- Beheer van stroom-, water- en gaslekken.
- Beheer van verloren en gevonden voorwerpen.

1.4.4 Natuurbehoud

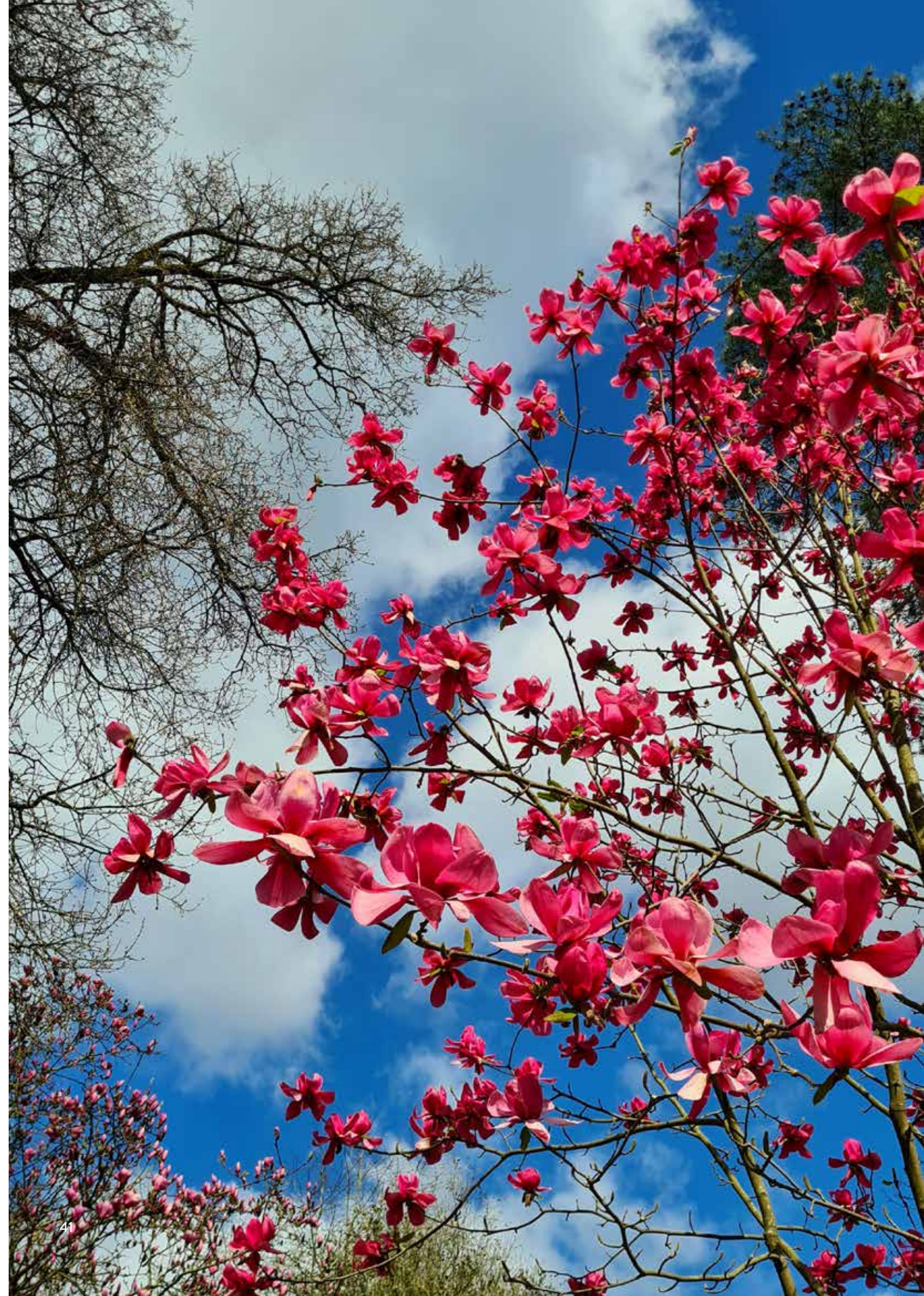
Voor het beheer van de everzwijnenpopulatie werden 10 nachtdiensten uitgevoerd, wat resulteerde in 12 verwijderde zwijnen. Bokrijk zelf heeft een kleine vaste populatie, maar wordt vaak bezocht door groepen uit omliggende natuurgebieden.

Daarnaast verblijven meerdere beverkolonies in Bokrijk die hun eigen waterhuishouding hanteren. Zo schippert de domeinpolitie tussen een informerende en regulerende functie met onder andere een officiële ontheffing van het soortenbesluit om beverdammen te verlagen / af te breken / te onderbuizen.

1.4.5 Extra acties

- Controle en preventie van ongeoorloofde toegang tot viszones, met 14 extra controles.
- Monitoring en bijsturing van de waterhuishouding, inclusief maatregelen tegen blauwalg.
- Stormbeheer en preventie van bos- en heidebranden.
- Opvolging van meldingen over dierenwelzijn (81 meldingen), waarbij gewonde dieren werden overgedragen aan gespecialiseerde opvangcentra.
- Samenwerking met het Felix-project (Genk) voor de opvang van wilde katten.

Door blijvend in te zetten op maximale preventie en waar vereist repressie wordt criminaliteit bestreden en belangrijker maximaal vermeden, overlast verminderd en de algemene leefbaarheid verhoogd. De combinatie van politietoezicht, hulpverlening en ecologisch beheer door de domeinpolitie zorgt voor het behoud van een veilige en aangename omgeving voor bezoekers en bewoners.

1.5 PROJECTEN

1.5.1 Restauraties

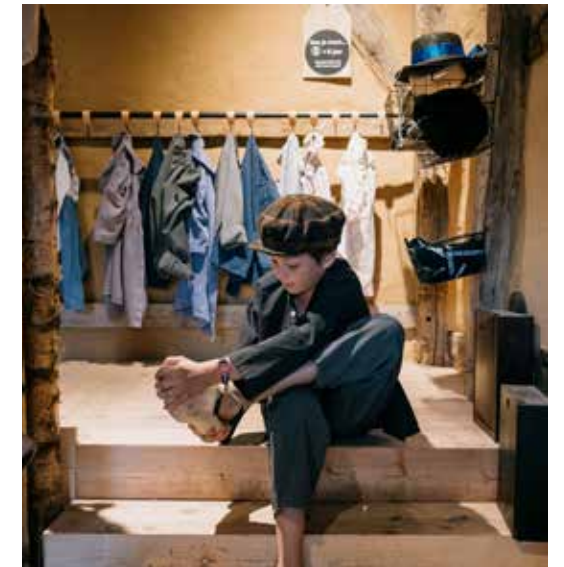
1.5.1.1 Stand van zaken restauraties

Volgende restauratiesites werden afgerond en opgeleverd in 2024:

- Het wetshuis uit Sint-Rijkers - herberg De Dolfijn - werd na restauratie ook voorzien van een volledig nieuw interieur voor de exploitatie van een horecapunt.
- Ook het Poortgebouw uit Heers werd gerestaureerd en zal opnieuw als concessie in aanmerking komen.
- In het Oost- en West-Vlaamse museumgedeelte werden de Duiventoren uit Ingelmunster, de Pijlerkapel uit Meerbeke en Schuur uit Oorderen voltooid. Deze laatste herneemt in het gerestaureerde pand de expo over het verdwenen polderdorp.
- De Spijker uit Diepenbeek kreeg na restauratie een invulling ten behoeve van de belevingswaarde van de jonge bezoekers. Het interieur fungeert als 'verkleedkoffer': een heus winkeltje waar kinderen zich kunnen tooien in een outfit anno 1900. Hun eigen fotoshoot in een historisch decor, brengt het verleden weer helemaal naar vandaag.

De Spijker uit Diepenbeek

Verkleedkoffer

1.5.1.2 Meerjarige restauraties

De restauraties geven de unieke mogelijkheid om een duurzame relatie aan te gaan met de source community (de gemeenschap van de oorspronkelijke context) waarvan het onroerend erfgoed afkomstig is. Het museum gaat in een nauwe samenwerking met de gemeentes en de gemeenschappen actief op zoek naar verhalen en getuigenissen van mensen die zich het gebouw en/of de bewoners kunnen herinneren om de interne kennis te kunnen uitbreiden. Verhalen verbinden mensen over generaties heen.

In 2024 verwelkomde Bokrijk 7 gemeenten voor een communitytraject: Hechtel-Eksel, Heers, Hoeselt, Herenthout, Ingelmunster, Lille en Sint-Truiden. Hun inwoners kregen de kans om eenmalig gratis 'hun' gerestaureerde erfgoed te bezoeken met een inhoudelijk programma op maat.

Daarbovenop werden de lokale besturen van alle herkomstgemeentes uitgenodigd voor de boekpresentatie van 'Bokrijk. Landelijke architectuur in beweging'.

1.5.1.3. Onderzoek

Ter voorbereiding van de restauraties wordt er naar ieder gebouw een bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd. Daarnaast voerde Bokrijk in 2024 zelf en in nauwe samenwerking met verschillende heemkundige kringendiepgaand onderzoek naar de bouw- en bewonersgeschiedenis voor de publicatie 'Bokrijk. Landelijke architectuur in beweging', waarin de resultaten van het restauratietraject in woord en beeld werden vastgelegd.

1.5.1.4. Communicatie

A. OP HET TERREIN

De bezoekers maken kennis met de restauratiewerken en toegepaste technieken via het werfpaneel bij ieder gebouw in restauratie. Het restauratieverhaal wordt ook op kindermaat geduid door middel van kinderluiken, waardoor de jongste bezoekers op ludieke wijze historische bouwtechnieken en -materialen leren kennen.

B. ONLINE

Via Bokrijks digitale kanalen zoals de website, Facebook, Instagram en de Bokrijk Gazet (intern) zijn de restauratiewerken en de communitywerking stelselmatig in de kijker gezet.

Ook via betrokken partners, zoals het agentschap Onroerend Erfgoed, FARO, Herita en de verschillende herkomstgemeentes, werd informatie over de restauraties verspreid. De communitywerking kreeg op lokaal niveau bijkomende aandacht via de gemeentelijke infobladen, websites en sociale media.

1.5.2 VAKlab

1.5.2.1 Opzet

VAKlab is het diensten- en expertisecentrum van Bokrijk dat sinds 2017 de brug slaat tussen vakmanschap en ondernemerschap. VAKlab deelt vakinhoudelijke expertise rond technieken en materialen en inspireert over ondernemerschap, ontwerp en innovatie. Hiermee verbinden we makers, ontwerpers én ondernemers om samen tot hedendaags vakmanschap te komen. Samen met onze partners versterken en ontwikkelen we hedendaags vakmanschap als een meerwaarde voor de economie en andere sectoren.

In 2024 resulteerde dit in meer dan 50 verschillende activiteiten waarvan 20% begeleid werd door internationale experts. VAKlab ontving met deze programmatie in 2024 drie keer meer deelnemers dan het jaar ervoor. Voor de invulling van het programma werd er samengewerkt met verschillende inspirerende sprekers en vaste partners van VAKlab zoals Flanders DC, SyntraPXL, Texture, Design Regio Kortrijk, Luca School of Arts, Unizo en UHasselt.

VAKlab is sinds 2020 partner van de Henry van de Velde Awards en reikt daarbij de ‘Crafts by Bokrijk’-award. Met deze designprijs ondersteunen we in samenwerking met Flanders DC de ontwikkeling van zinvolle producten, objecten of projecten die door toedoen van een designedreven vakmanschap naar een hoger niveau getild worden.

- Aantal communityleden Campus van het Vakmanschap: 4.370
- Aantal deelnemers van 2017 tot nu: 10.702
- Aantal activiteiten van 2017 tot nu: 171
- Aantal sprekers in de campus tot nu toe: 155
- Aantal ondernemers begeleid: 313
- Aantal cursisten in de Open Ateliers (opleidingen Syntra die plaatsvinden in de campus): 137

1.5.2.2 Programmatie 2024

ACTIVITEIT	DATUM/DATA	AANTAL INSCHRIJVINGEN
Uitreiking Henry van de Velde Crafts by Bokrijk Award	23-1-2024	1.000
Talk: 3 finalisten van de BKRK-award #VLECHTTECHNIEK	25-1-2024	28
Talk: Traditionele technieken in houtbewerking met Houtentiek	30-1-2024	32
Tips van de Meester: Werken met en onderhouden van handgereedschappen door Houtentiek	6-2-2024	3
Talk: Van goed idee naar sterk product met Roel Vandebeek	20-2-2024	88
Talk: Experimenteel en hybride ontwerpen volgens Amandine David	22-2-2024	42
Tips van de Meester: Experimenteel en hybride ontwerpen met Amandine David (3 sessies)	27-2-2024 t.e.m. 2-3-2024	29
Talk: Vakmanschap door de bril van Studio Job	5-3-2024	82
Inspiratiecafé i.s.m. UNIZO	14-3-2024	46
Talk: Business modelling door Prof. Dr. Pieter Vandekerckhof	19-3-2024	33
Talk: De stap van B2C naar B2B met Petit Pourri	21-3-2024	16
Talk: Groeien in creatief ondernemerschap met Frits Jeuris	26-3-2024	51
VAKlab Coworking day	28-3-2024	16
Expo BKRK-award #HOUT in bezoekerscentrum De Wissen	30-3-2024 t.e.m. 21-4-2024	1.103
Talk: Timbr, de Tinder van de houtsector	18-4-2024	73
VAKlab Coworking day	25-4-2024	20
Opendeurweekend Campus van het Vakmanschap	27-4-2024 28-4-2024	3.600
Talk: Oude technieken x Nieuwe materialen door Biobased Creations	7-5-2024	46
Talk: Architectuurtour historische bouwtechnieken met ARAT Architecten	16-5-2024	41
Talk: Vladimir Ivaneanu en Soetkin Everaert: Japanse houtsnede	18-5-2024	28
Tips van de Meester: Vladimir Ivaneanu en Soetkin Everaert: Japanse houtsnede	18-5-2024 1-6-2024	11
VAKlab Coworking day	30-5-2024	25
Campus Kick-off	4-9-2024	37

ACTIVITEIT	DATUM/DATA	AANTAL INSCHRIJVINGEN
Talk: Bouwen aan een ecologische bouwsector door BC Materials	17-9-2024	23
Bekendmaking winnaar BKRK-award #HOUT	19-9-2024	59
Talk: Grenzeloos experiment door Lionel Jadot	26-9-2024	59
Talk: Je business internationaliseren door Flanders Investment & Trade	1-10-2024	8
Talk: Ontwerp en ambacht in een digitale wereld door Unfold	3-10-2024	90
Atelier+: Cactus of vetplant in glas met Sofie Janssen	5-10-2024	9
Talk: Sociale tewerkstelling in de designsector door 37 graden	8-10-2024	47
Talk: VAKlab x UHasselt: REWORLDING	11-10-2024	150
Tips van de Meester: Business Modelling door Prof. Dr. Pieter Vandekerckhof	15-10-2024	2
Expo BKRK-award @ WONDER Kortrijk	17-10-2024 t.e.m. 27-11-2024	16.000
Bezoek aan WONDER Creativity Festival in Kortrijk	18-10-2024	2
VAKlab Coworking day	24-10-2024	13
Talk: Infosessie BKRK-award (online)	12-11-2024	2
Tips van de Meester: Ontdek de aarde met BC Materials	13-11-2024	11
Atelier+: Kleiobjecten in handopbouw met Louise Daneels	23-11-2024 7-11-2024	4
VAKlab Coworking day	28-11-2024	10
Talk: Atelier Luma als experimenteel laboratorium door Jan Boelen	4-12-2024	55
Cocreatiesessie: Bioregional design practices met Jan Boelen	5-12-2024	11
Talk: Ambacht voor een zachte toekomst door Alfild Külper	5-12-2024	32
VAKlab Coworking day	19-12-2024	12

1.5.2.3 Bereik

Einde zomer 2022 werd voor het eerst een geïntegreerde jaarkalender rond vakmanschap gelanceerd die niet alleen het najaars- en voorjaarsprogramma omvatte, maar ook vanuit VAKlab crossovers maakt tussen VAKlab en de andere vakmanschapswerkingen binnen en buiten Bokrijk. Met een 50-tal activiteiten wisten we een breed publiek aan te spreken. In mei 2023 en april 2024 werden de volgende jaarkalenders rond vakmanschap gelanceerd met een nieuwe najaars- en voorjaarsprogramma van respectievelijk een 50-tal en 70-tal activiteiten.

De activiteiten van 2024 werden gesmaakt en het programma wist te overtuigen met maar liefst 5.002 deelnemers, tegenover 1.520 deelnemers in 2023. Het aantal deelnemers in 2024 is daarmee meer dan verdrievoudigd tegenover het jaar ervoor.

Verklaring daarvoor is een stijging van het aantal activiteiten, een grotere bekendheid van de programmatie en het succesvolle vakmanschapsweekend dat 3.600 personen naar de Campus bracht.

Door de stevige communicatieacties konden we rekenen op 954 nieuwe online communityleden sinds januari 2024 (+ 20%). De sociale mediakanalen van VAKlab toonden een continue groei met wekelijks nieuwe volgers: het Instagram-profiel @bokrijk_vakmanschap kreeg in 2024 zo'n 699 nieuwe volgers, de Facebookpagina kreeg 101 nieuwe vind-ik-leuks/volgers. VAKlab maakte ook een LinkedIn-pagina aan om te connecteren met professionele spelers. @VAKlabBokrijk telt 154 volgers. De socialmediapagina's werden in 2024 ook meer bezocht: zo kreeg de Facebookpagina 3400 (+2%) bezoeken en het instagram-profiel 7.400 (+25%) bezoeken.

Het aantal abonnees op de nieuwsbrief kende een boost in 2024, met als resultaat 4.370 subscribers eind december 2024, een stijging van +16%. De gemiddelde openingsratio van de nieuwsbrief lag op 48%, wat ongewijzigd is gebleven tegenover 2023.

De innovatieve en hedendaagse invulling die VAKlab geeft aan vakmanschap werd extra uitgelicht voor het grote publiek. Dit gebeurde aan de hand van publicaties in kwalitatieve magazines zoals De Standaard Magazine (maart en september 2024) en Sabato (september 2024) en een advertentie in Het Belang van Limburg (april 2024). Er verscheen ook een radiospot op Radio 1 om extra promo te maken voor het Vakmanschapsweekend en de winnaars van de BKRK-award rond thema Hout werden uitgenodigd in de studio van Culture Club.

VAKlab en Bokrijk vergroten hun bereik verder door de ontwikkeling van het allereerste Hout-parfum ter gelegenheid van de BKRK-award #HOUT. Het parfum is een samenwerking van communityleden van VAKlab. Het parfum werd samengesteld door olfactorisch kunstenaar Peter De Cupere. Het capteert de geuren van de Bokrijkse bossen met toetsen van eik, ceder en esdoorn. De houder uit Europees notelaarhout is een ontwerp van houtatelier Rayah Wauters. Atelier Raya Wauters' innovatieve 'haartechniek' wordt aangebracht op de objecten gedraaid in de Bokrijkse schrijnwerkerij en houdt de geur die erop gesprayd wordt vast.

1.5.2.4 BKRK-award

Ook het BKRK-award-traject dat in het teken van #HOUT stond, was afgelopen jaar een succes met bijna 80 kwalitatieve inschrijvingen en een exclusief slotevent met een 60-tal inschrijvingen van binnen en buiten de VAKlab-community. De wedstrijd zette in 2024 het internationaal accent verder: het reglement werd vertaald in het Engels en we ontvingen 6 inzendingen van over de landsgrenzen. De geselecteerden kregen feedback van experts zoals designers Michaël Verheyden, Roel Vandebeek en Wim Segers.

Dankzij de gedeelde visie van een professionele jury met belangrijke expertise in de sector kon VAKlab opnieuw een inhoudelijk sterk traject aanbieden aan de geselecteerden. Sales en marketing director van meubelmerk Ethnicraft Stefan Dusart vormde samen met Kaspar Hamacher, ontwerper en vakman, het voorzittersduo van deze wedstrijd met focus op hout. Aangevuld met juryleden Veerle Windels, mode- en designjournaliste en Pascal Cools, managing director bij Flanders DC, werd er een sterke jury gevormd met de nodige kennis op vlak van creativiteit, vakmanschap en ondernemerschap. Naast de vaste partner van de wedstrijd, Flanders DC, kon Bokrijk voor deze editie rekenen op de expertise van internationaal ontwerper Michaël Verheyden en vakman achter Matisu, Mathijs Huygebaert.

Op 19 september 2024 werd de winnaar van de BKRK-award #HOUT bekend gemaakt tijdens het slotevent bij Ethnicraft in Boom. Brent Neve en Giel Dedeurwaerder wonnen de award met 'Noest', Een natuurmeubelmerk voor de groene publieke ruimte dat mensen uitnodigt om even stil te staan, rond te kijken en te genieten. De zit-, leun- en ligelementen in massief hout worden op maat van en in samenwerking met de omgeving en met oog voor vakmanschap ontworpen en gemaakt. Het concept 'Noest' laat zien hoe vakmanschap en design-thinking hand in hand kunnen gaan om maatschappelijke impact te creëren.

Uit alle inzendingen maakte de jury een selectie op basis van duurzaamheid, innovatie, creativiteit, storytelling en ondernemerschap. De tien sterkste inschrijvers werden uitgenodigd voor een meet & greet met de juryleden in het kasteel van Bokrijk dat sinds 2021 omgetoverd werd tot Campus van het Vakmanschap. Met de adviezen van de jury in het achterhoofd kregen de deelnemers de tijd om hun inzending te verfijnen en marktconform te maken op vlak van onder meer prijszetting, productieproces en gebruiksvriendelijkheid. Dit groeiproces is een belangrijk onderdeel van het traject van de BKRK-award. Op basis van het definitief dossier werden drie finalisten gekozen.

De BKRK-award #HOUT werd vermeld in verschillende media: Sabato, De Standaard, op de website van Flanders DC, Het Belang van Limburg en het Nieuwsblad. Ze werden ook uitgenodigd in de VRT-studio voor het radioprogramma 'Culture Club' met Bent van Looy. Deze vermeldingen zorgden voor extra exposure voor Bokrijk en VAKlab bij een breed publiek. VAKlab bood een platform voor de finalisten van de BKRK-award door een expositie op WONDER in Kortrijk (17 oktober tot en met 27 november 2024). Het verruimende festival lokte meer dan 16.000 bezoekers. De werken van de drie finalisten van de BKRK-award #HOUT werden daarnaast tentoongesteld in de Campus van het Vakmanschap.

1.5.2.5 Samenwerking

VAKlab was ook dit jaar weer partner bij de Henry van de Velde-awards en reikte daarbij de 'Crafts by Bokrijk'-award. Met deze designprijs ondersteunen we in samenwerking met Flanders DC de ontwikkeling van zinvolle producten, objecten of projecten die door toedoen van een designedreven vakmanschap naar een hoger niveau getild worden. Lie Bormans, DMOA Architecten en Research [x] Design, Dep. Architectuur, KU Leuven + Sint-Annakapel bv gingen met inzending 'Robotische serendipiteit' aan de haal met de met de gold-award. Zilver was voor 'Tucumã' van Atelier Balancê, brons voor Kexin Zhang met 'Elegy'.

In het voorjaar van 2024 werden de werken van de finalisten van de BKRK-award 2023 #VLECHTTECHNIEKEN tentoongesteld bij Bezoekerscentrum De Wissen in Dilsen-Stokkem. De expo trok ongeveer 1.100 bezoekers.

De samenwerking met Designregio Kortrijk leidde opnieuw tot een fijne realisatie tijdens het WONDER-festival waarbij platform werd gecreëerd voor de finalisten van de BKRK-award #HOUT. In 2024 onderzoekt VAKlab de expositiemogelijkheden voor een platform voor vakmanschap op Salone Del Mobile in Milaan in 2025. De doelstelling van deze expositie is om een communicatief platform te bieden voor de BKRK-finalisten, voor VAKlab | Bokrijk en bij uitbreiding voor hedendaags vakmanschap tout court.

Naast de structurele partners en (internationale) sprekers en bedrijven die VAKlab aantrekt, is er ook een langdurige samenwerking met Syntra voor verhuur van de atelierruimtes op de bovenverdieping.

De community vindt steeds meer zijn weg naar de vakmanschapswerking van Bokrijk, dit resulteerde in een 100-tal informatievragen die in 2024 succesvol behandeld werden. Zo fungeert de Campus van het Vakmanschap niet alleen als dienstencentrum maar ook als kenniscentrum.

Er werden wekelijks opleidingen georganiseerd in de atelierruimtes met maar liefst 137 cursisten. Sinds de samenwerking met Syntra in 2021 volgden maar liefst 469 cursisten les in de ateliers. Het atelier rechts werd ook voor de eerste maal verhuurd om externe workshops te laten doorgaan. De bedoeling is om deze exploitatie verder uit te bouwen in 2025. De atelierruimtes werden bovendien ingezet voor VAKlab-activiteiten, met name Atelier+, Tips van de Meester en Masterclasses.

1.5.2.6 Opbrengsten

Gedurende het EFRO-traject tot 2022 mocht VAKlab geen inkomsten genereren. Syntra ‘huurde’ bijgevolg bij wijze van proefperiode gratis de ateliers. In 2023 werd de overeenkomst met Syntra grondig herzien waaronder ook de huuropbrengsten. De overeenkomst met Syntra werd verdergezet in 2024 onder dezelfde voorwaarden. De huurprijs werd geïndexeerd. Daarbij werden er verdere stappen gezet om de ateliers te verhuren aan externe partijen en communityleden.

Inkomsten	Voorjaar 2024	Najaar 2024	2024
Huur Syntra	€ 6.389	€ 6.389	€ 12.778
Verhuur atelier	€ 0	€ 218	€ 218
TOTAAL	€ 6.235	€ 6.453	€ 12.996

Daarnaast derft VAKlab inkomsten uit activiteiten in functie van kennisoverdracht binnen de programmatie. Tot nu toe werd geopteerd om de Talks gratis en dus laagdrempelig te voorzien. Andere activiteiten zijn betalend.

Inkomsten	Voorjaar 2024	Najaar 2024	2024
Vakmanschaps-weekend	€ 440	€ 0	€ 440
Stage	€ 0	€ 500	€ 500
Atelier +	€ 0	€ 2.190	€ 2.190
Tips van de Meester	€ 4.120	€ 970	€ 5.090
Masterclass	€ 0	€ 0	€ 0
Cocreatiesessie	€ 0	€ 920	€ 920
Coworking days	€ 645	€ 400	€ 1.045
TOTAAL	€ 5.205	€ 4.980	€ 10.185

Het huisparfum zorgde ook voor extra inkomsten voor VAKlab. Zowel de parfumhouder, parfumhanger als de navulling worden verkocht in de Bokrijkshop.

Inkomsten	Voorjaar 2024	Najaar 2024	2024
Verkoop huisparfum	€ 0	€ 2.146	€ 2.146
Verkoop parfumhangers	€ 0	€ 320	€ 320
Verkoop navulling	€ 0	€ 260	€ 260
Ruildeal Thor/spreekge-stoelte	€ 1.210	€ 0	€ 1.210
TOTAAL	€ 1.210	€ 2.726	€ 3.936

VAKlab verwierf in 2024 inkomsten via atelierverhuur, de organisatie van verschillende activiteiten en de verkoop van het huisparfum, goed voor een totaal van 27.117 euro. Dit resulteerde in een stijging van inkomsten van maar liefst 150% tegenover 2023. De stijging is te danken aan de uitgebreide programmatie, een aangepast opleidingsaanbod, het exploiteren van de infrastructuur en de ontwikkeling van een eigen kenmerkend huisparfum.

1.5.3 Vakmanschap & Erfgoed

1.5.3.1. Missie

Vakmanschap & Erfgoed is sinds 2019 het expertisecentrum van Bokrijk dat zich toespitst op de hedendaagse relevantie van historische hout- en bouwtechnieken. Vanuit de Campus van het Vakmanschap inventariseert, onderzoekt, ondersteunt en communiceert V&E dit vakmanschapserfgoed in heel Vlaanderen en Brussel. V&E maakt als dienstverlener deel uit van een sterk landelijk netwerk en opereert daarnaast als een internationale kennisactor.

1.5.3.2 Team

In 2024 werd een nieuw team aan boord gehaald. Met name: Rien Bogaert, die in april halftijds werd aangesteld als stafmedewerker onderzoek en communicatie, en Jeroen Desaver die in juni werd aangesteld als coördinator van V&E. Later dat jaar werd Rien zijn functie uitgebreid met een halftijdse rol binnen het internationale Horizon Europe-project ‘Tracks4Crafts’.

In 2024 startte ook een nieuwe adviesraad rond Vakmanschap & Erfgoed. Deze is samengesteld uit experts op het gebied van immaterieel erfgoed, historische restauratietechnieken, communicatie en participatie, diversiteit in inclusie, roerend erfgoed en vakmanschap in de publieke ruimte. V&E brengt deze expertengroep twee keer per jaar samen om zijn werking als landelijke dienstverlener te versterken en te verankeren.

Met dit nieuwe team aan boord heeft Vakmanschap & Erfgoed in 2024 enkele belangrijke stappen gezet om de werking als expertisecentrum, zowel landelijk als internationaal, te versterken.

1.5.3.3 Belangrijkste doelstellingen en acties

A EEN NIEUW BELEIDSPLAN (2024 - 2028)

Een van de belangrijkste prioriteiten in 2024 was het schrijven van een nieuw beleidsplan. Het team van Vakmanschap & Erfgoed kon daarbij rekenen op interne en externe ondersteuning. Daarbij gingen we onder meer in dialoog met onze domeinpartners in Vlaanderen en Brussel, waaronder CAG, ETWIE, VAI en de Werkplaats voor Immaterieel Erfgoed. Zo konden we een sterke basis bouwen voor onze toekomstige initiatieven en samenwerkingen. Het herziene plan werd in het najaar ingediend en werd ten volle gehonoreerd door de Vlaamse overheid. Het is dit plan dat de volgende 5 jaar (2024-2028) de basis vormt voor de werking van V&E.

B FOCUS VAKMANSCHAP

‘Focus Vakmanschap’, een project van V&E dat we in 2020-2023 samen met de domeinpartners realiseerden, kende een doorontwikkeling in 2024.

De bijbehorende toolbox, online vrij beschikbaar in het Nederlands en Engels, werd internationaal gelanceerd via een webinar op 28 mei. Dit online event, met meer dan 179 Europese deelnemers, belichtte de relevantie en toepasbaarheid van de methodologie voor het audiovisueel documenteren van levend erfgoed, vakmanschap, vaardigheden en knowhow. De methodologie werd in Vlaanderen uitgebreid uitgetest aan de hand van 11 pilootprojecten ontwikkeld binnen Focus Vakmanschap.

Verder realiseerden we twee reizende exposities, waaronder ‘Mokuhanga Magic! Weg van de Japanse houtsnede’ en een rond het vakmanschap vlechttechnieken. Hiermee wisten we een divers publiek te bereiken binnen enkele grotere musea in Vlaanderen en Brussel. Denk daarbij aan het Museum Plantin Moretus, het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis, het Visitor Centrum De Wissen in Dilsen-Stokkem, ...

Tot slot werden er in het najaar van 2024, samen met de Werkplaats Immaterieel Erfgoed, de eerste stappen gezet naar de ontwikkeling van een Nederlandstalige en Engelstalige documentaire als compilatie van het totale project.

Ook de volgende jaren blijft de methodiek en de toolbox die we mee ontwikkelden binnen Focus Vakmanschap als een rode draad doorheen de werking van V&E lopen.

C DE BOUWJAREN ALS METHODIEK

In 2024 startte de groeifase van het bouwjaar ‘Lemen en Vitsen’, gericht op het onderzoeken en borgen van deze historische en hedendaagse bouwtechniek. Dit project werd afgetrapt met een quick scan onder 89 vakmensen en experts, waarvan 54 waardevolle inzichten met ons deelden. De verzamelde data vormen de basis voor verdere gesprekstafels die plaatsvinden in 2025 en de ontwikkeling van een veldtekening, waarin we aandacht hebben voor de noden, kansen en belangrijkste inzichten rond dit vakmanschap.

D INTERNATIONALE SAMENWERKING I
HORIZON-EUROPE - ‘TRACKS4CRAFTS’

Vakmanschap & Erfgoed en het Openluchtmuseum Bokrijk positioneren zich steeds sterker als internationale spelers binnen het erfgoedveld. Zo zijn beide een betrokken partner binnen Tracks4Crafts, een project gefinancierd binnen Horizon Europe, dat de relatie tussen vakmanschap en innovatie onderzoekt. Binnen dit Europese traject neemt V&E een actieve rol op bij de ontwikkeling van ‘Working Wicker Digitally’. Dit is één van de pilootcases, die Bokrijk samen met zijn vlechtcommunity en studenten Product Design van de UAntwerpen realiseert. Het project richt zich in het bijzonder op de inzet van nieuwe technologieën voor de overdracht van ambachtelijke kennis en vaardigheden.

E EVALUATIE MEESTER-LEERLINGBEURZEN EN LERENDE NETWERKEN

Vakmanschap & Erfgoed was een van de sleutelorganisaties in de evaluatie van de meester-leerlingbeurzen. We organiseerden in de Campus twee individuele evaluatierondes met meesters en leerlingen evenals twee online sessies. Daarnaast leverde V&E, samen met de domeinpartners en andere betrokken erfgoedorganisaties, een inhoudelijke bijdrage aan de evaluatiegesprekken die binnen het Departement Cultuur, Jeugd en Media werden georganiseerd rond de beurzen. Dit met het oog op de opmaak van een evaluatie die als basis dient voor een doorstart van het beurzensysteem in de toekomst.

V&E nam verder deel aan enkele lerende netwerken, waaronder ‘Van alle domeinen thuis’. Hier verzorgden wij samen met onze collega’s van ETWIE, voor een honderdtal geïnteresseerden, een sessie over de overdracht van techniek en ambachtelijke vaardigheden.

F DIENSTVERLENING EN COMMUNICATIE

Vakmanschap & Erfgoed behandelde in 2024 twintig informatievragen van externen, deze varieerden van erfgoedgemeenschappen tot individuele deskundigen. Door een combinatie van doorverwijzing en inhoudelijke ondersteuning werd onze expertise breed gedeeld en verstrekt. Daarnaast gaf ons dit de mogelijkheid om ons netwerk verder uit te breiden.

Daarnaast werd de digitale aanwezigheid van V&E versterkt door middel van een aanpassing van onze deelwebsite, het aanleveren van content aan de nieuwsbrief van de Campus van het Vakmanschap, bijdragen aan het Instagram-account: ‘bokrijk_vakmanschap’ en de lancering van een eigen LinkedIn-kanaal in december 2024, dat uitgroeide tot 300 volgers.

Deze communicatiekanalen dragen bij aan een betere zichtbaarheid en toegankelijkheid van V&E als landelijk expertisecentrum, waardoor we beter vindbaar zijn en beter onze dienstverlening kunnen realiseren.

G VERTEGENWOORDIGING IN VERENIGINGEN EN WERKGROEPEN

Tot slot werden bestaande netwerken uitgebreid en geoptimaliseerd. Ook binnen de vzw Het Domein Bokrijk en de Campus van het Vakmanschap werd de samenwerking met onze collega’s van VAKlab en het Openluchtmuseum Bokrijk verder uitgebouwd. Omwille van de complementaire werking tussen deze drie entiteiten trachten we vakmanschap, erfgoed en ondernemerschap op een geïntegreerde manier te benaderen. Dit uit zich onder andere in afstemming en samenwerking binnen de vakmanschapskalender en het Vakmanschapsweekend, wat bijdraagt aan de versterking van vakmanschap in Vlaanderen en daarbuiten.

Overleg Landelijke Dienstverlenende Rollen

V&E maakt deel uit van het Overleg Landelijke dienstverlenende Rollen in Vlaanderen. Volgende instellingen nemen deel: ETWIE, CAG, CEMPER, Vlaams Architectuurinstituut, Histories, Archiefpunt, Centrum Kunstarchieven Vlaanderen (CKV), PARCUM, Vlaamse Erfgoedbibliotheek, TOON en Bokrijk | Vakmanschap & Erfgoed. Meemoo, Werkplaats Immaterieel Erfgoed maken eveneens deel uit van het overleg dat ondersteund wordt door FARO als waarnemend lid. Tijdens de overlegmomenten staat breed overleg tussen de verscheidene dienstverleners op de agenda, net zoals discussies over de rol van het overleg landelijke dienstverlenende rollen op zich.

Domeinnetwerk Immaterieel Erfgoed

Als co-trekker van Domein 5 van Immaterieel Cultureel Erfgoed (ICE) zoals bepaald door UNESCO, zijnde ambachtelijke technieken/vakmanschap, maakt Vakmanschap & Erfgoed ook deel uit van het Domeinnetwerk Immaterieel Erfgoed van Vlaanderen en Brussel.

H DUURZAAMHEID EN INCLUSIE

Vakmanschap & Erfgoed draagt actief bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen van vzw Het Domein Bokrijk. In 2024 werd in het bijzonder ingezet op duurzame mobiliteit en het gebruik van lokale, streekgebonden producten bij netwerkmomenten, gesprekstafels, ...

De samenstelling van de adviesraad werd tevens strategisch uitgebouwd met een expert op het gebied van diversiteit, participatie en inclusie. Deze kan V&E in het bijzonder begeleiden bij het uitbouwen van een inclusievere werking in de volgende jaren.

I CONCLUSIE EN VOORUITBLIK

Met een sterk beleidsplan, een nieuwe personeelsploeg en een groeiend netwerk is 2024 voor V&E een jaar van strategische verankering en groei geweest. In 2025 willen we deze basis verder benutten om te bouwen aan een sterke community rond het vakmanschap ‘lemen & vitsen’. Onze, bijhorende, veldtekening zal daarbij een belangrijke tool zijn bij de realisatie van onze belangrijkste doelstellingen.

2. BIJLAGE FINANCIEEL VERSLAG

OPBRENGSTEN GEWONE DIENST

OPBRENGSTEN
GEWONE DIENST 2024

- Eigen inkomsten 34 %
- Concessies 3 %
- Subsidies 34 %
- Investeringsubsidies 29 %

OPBRENGSTEN GEWONE DIENST		
	Rekening 2024	Begroting 2025
Eigen Inkomsten	3.537.390	3.012.200
Museum	2.415.706	2.260.000
Parking	556.709	500.000
Sales	378.372	100.000
Evenementen	70.810	50.000
Campus van het vakmanschap	23.749	52.200
Diverse inkomsten	92.044	50.000
Concessies	371.526	474.917
Subsidies	3.584.508	3.895.000
Investeringsubsidies	3.060.922	0
TOTAAL OPBRENGSTEN	10.554.346	7.382.117

KOSTEN GEWONE DIENST

KOSTEN
GEWONE DIENST 2024

- Loonkosten 22 %
- Uitbatingen 1 %
- Werking diensten 33 %
- Werking algemeen 10 %
- Lening & diverse 35 %

KOSTEN GEWONE DIENST		
	Rekening 2024	Begroting 2025
Loonkosten	2.298.729	2.434.400
Uitbatingen	52.930	95.000
Werkingskosten	4.446.430	4.806.110
Diensten	3.448.878	3.805.260
Marketing & Sales	945.474	770.000
Openluchtmuseum	944.555	1.128.810
Vakmanschap & Erfgoed	70.041	41.000
Horizon	0	58.200
VakLAB	373.561	366.500
Merchandising	56.258	80.000
Infrastructuur	322.846	310.000
Groen	351.734	689.000
Administratie	353.816	325.000
Domeinpolitie	30.593	36.750
Algemeen	997.552	1.000.850
Leningskosten-intresten	61.202	45.800
Vakantiegeld	29.287	0
Voorraadwijziging	5.383	0
Uitzonderlijke kosten	7.276	0
Kosten verhoudingsgetal	126.948	0
Afschrijvingen MVA	3.414.845	0
TOTAAL KOSTEN	10.443.030	7.381.310

BUITENGEWONE REKENING

BUITENGEWONE REKENING
2024

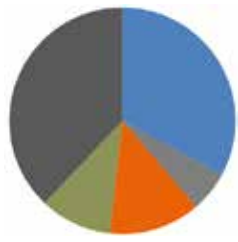

- Patrimonium 26 %
- Museum 1 %
- Allerlei 27 %
- Projecten 46 %

BUITENGEWONE REKENING	
PATRIMONIUM	
Dienstgebouwen	22.572
Uitbatingen	133.538
MUSEUM	
Museale ontsluiting	5.432
ALLERLEI	
Software	1.304
Hardware	24.379
Kantoor en technische uitrusting	9.627
Beeldkwaliteit	5.205
Duurzaamheid	62.756
Wegeniswerken	59.815
PROJECTEN	
Kwaliteitsopwaardering infra en wayfinding	272.055
TOTAAL	
	596.683

BUITENGEWONE BEGROTING

BUITENGEWONE BEGROTING
2025

- Asset 33 %
- Customer centricity 6 %
- Finance & Admin 13 %
- Erfgoedmanagement 10 %
- Kwaliteitsopwaardering infra & wayfinding 38 %

BUITENGEWONE BEGROTING	
ASSET	
Rollend materieel	100.000
Nutsvoorzieningen	255.000
Renovatie	130.000
Beeldkwaliteit	154.000
Gebouwen concessies	156.000
CUSTOMER CENTRICITY	
Huisstijl en tone of voice	100.000
Website	40.000
FINANCE & ADMIN	
Digitalisering - nieuw boekhoudprogramma	200.000
Ticketing systeem	100.000
Reserveringssysteem	15.000
ERFGOEDMANAGEMENT	
Onderhoud	170.000
Museale ontsluiting	80.000
KWALITEITSOPWAARDERING INFRA & WAYFINDING	
Inkomsite Heers	575.700
Terras St Gummarus	84.600
Inkomsite Kasteel	40.000
Verbetering fietsroutenetwerk	170.000
Erelonen	45.900
TOTAAL	
	2.416.200

RESTAURATIES

RESTAURATIES 2017
Fase 1

RESTAURATIES 2017	
	Uitgave
Windmolen Schulen	224.604
Basis duiventoren Eppegem	28.172
Kerk Erpekom	925.610
Bruegelhoeve Vorselaar / Mol Sluis	441.729
Windmolen Mol Millegem	371.498
Langgevelhoeve Heist-op -den-Berg	422.618
Schans met woning Beverlo	198.228
Schuur Zuinkerke	579.556
Woonhuis Poperinge -Abele	856.202
Hydrologie	34.192
Vorbereidende stabiliteitsonderzoeken	202.054

RESTAURATIES 2018
Fase 2

RESTAURATIES 2018	
	Uitgave
Veldkapel Kortessem	41.085
Vierkantshoeve Beverts	570.295
Replica Kelderhut	245.783
Staande wip Booisshot	18.937
Wellenshoeve Lummen	401.858
Olieslagmolen Ellikom	468.707
Schaapskooi Neerpelt	21.908
Hooghuis Tessenderlo	612.860
Watermolen Lummen	499.542
Woonhuis Lokeren	412.768
In Den Dolfijn 'Sint Rijkers'	682.406
Woonhuis Hoogstade	562.317
Woonhuis Oostvleteren	563.224
Onderhoud daken riet en stro	1.646
Onderhoud leem- en vitswerk	15.905

RESTAURATIES 2019
Fase 3

RESTAURATIES 2019	
	Uitgave
Duifhuis St Truiden	1.057.286
Spijker Diepenbeek	166.036
Dorpsschooltje Hoeselt	167.355
Pastorij Schriek	1.230.328
Kapel Kortemark	29.984
Postje Loppem	412.653
Kapel Rollegem-Kapelle	27.038
De Witte Engel Antwerpen	296.538

RESTAURATIES 2020
Fase 4

RESTAURATIES 2020	
	Uitgave
Poorthuis Heers	442.260
Tolhuis Gelinden	75.923
Contzenwinning Klein-Hoeselt	1.169.344
Kerk Zepperen	320.591
Langgevelhoeve Houthalen-Kwalaak	90.261
Teutenhuis Eksel, Hek Kerkom, kapel Westmeerbeek	397.374
Langgevelhoeve Helchteren	452.623
Smidse Neeroeteren	2.472
Woonstalhuis Wortel	863.414
Dijkhuisjes Kallo	151.552
Arbeiderswoningen Meulebeke	188.265

RESTAURATIES

BALANS 2024

RESTAURATIES 2021
Fase 5

RESTAURATIES 2021	
	Uitgave
Washuis Metsteren	28.854
Pijlerkapel Klein Gelmen	790
Pijlerkapel Brustem	813
Grenssteen Zepperen	1.260
Grenssteen Beverst	143
Grenssteen Hasselt	662
Ongelukskruis Diepenbeek	981
Zoenkruis Velm	564
Ongelukskruis Veulen	1.010
Kapel Metsteren	30.881
Landarbeiderswoning Kortesse	111.600
Langgevelhoeve-herberg 'De Kleinaert'	775.437
Paenhuys Diepenbeek	20.577
Woonhuis Kortesse	123.973
Langgevelhoeve Sint-Martens-Voeren	298.478
Galg	2.319
Schandpaal	658
Veldkapel Lummen	12.799
Schuur Lommel Kattebos	0
Schepenbank	5.407
Ongelukskruis Hasselt	8.648
Touwslagerij Sint-Pieters-Lille	41.912
Kilbershoeve Meeuwen	677.474
Kruisbeeld Molenbeersel	15.148
Kruisbeeld Kaulille	4.213
Uitschoolhoeve Oevel	960.685
Herberg 'In St - Gummarus' Lier	710.158
Woonhuis Herenthout	203.273
Pijlerkapel Meerbeke	5.652
Schuur Oorden	424.476
Duiventoren Ingelmunster	16.162
Toegangsdröf en overige kasseiwegen	0
Onderhoud leem- en vitswerk	8.451
Onderhoud daken riet en stro	10.842
Onderhoud pannendaken	6.372
Jaarlijks onderhoud	0
Brandbestrijding alle gebouwen	123.722
ERELONEN (FASE 1 - FASE 5)	2.247.715
TOTAAL (FASE 1 - FASE 5)	23.827.109

ACTIEF	
VASTE ACTIVA	21.864.041
VASTE ACTIVA	21.864.041
I. Oprichtingskosten	0
II. Immateriële vaste activa	74.909
III. Materiële vaste activa	21.789.132
IV. Financiële vaste activa	0
VLOTTENDE ACTIVA	7.297.697
V. Vorderingen op meer dan één jaar	1.458.921
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	135.346
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	3.168.658
VIII. Geldbeleggingen	0
IX. Liquide middelen	1.935.517
X. Overlopende rekeningen	599.255
TOTAAL DER ACTIVA	29.161.738
PASSIEF	
EIGEN VERMOGEN	24.532.688
I. Kapitaal van de Provincie	19.396.289
II. Uitgiftepremies	0
III. Herwaarderingsmeerwaarden	1.306.519
IV. Reserves	0
V. Overgedragen winst	3.829.880
VI. Kapitaalsubsidies	0
VOORZIENINGEN EN UITGESTELDE BELASTINGEN	68.925
VII. Voorzieningen voor risico's en kosten	68.925
SCHULDEN	4.560.125
VIII. Schulden op meer dan één jaar	1.526.157
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	2.806.299
X. Overlopende rekeningen	227.669
TOTAAL DER PASSIVA	29.161.738

RESULTATENREKENING 2024

RESULTATENREKENING 2021	
Bedrijfsopbrengsten	7.431.505
Bedrijfskosten	10.310.971
BEDRIJFSRESULTAAT	-2.879.466
Financiële opbrengsten	3.122.842
Financiële kosten	124.784
FINANCIEEL RESULTAAT	2.998.058
Uitzonderlijke opbrengsten	0
Uitzonderlijke kosten	7.276
UITZONDERLIJK RESULTAAT	-7.276
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR	111.316

3. BIJLAGE BELEID EN ORGANISATIE

3.1 ALGEMENE VERGADERING

- De heer Igor Philtjens, voorzitter
- De heer Luc Wouters, CD&V
- De heer Koen Albregts, CD&V
- Mevrouw Liesbet Gabriëls, CD&V
- De heer Raf Truyens, CD&V
- De heer Erhan Yilmaz, CD&V
- Mevrouw Ann Leyssens, N-VA
- De heer Peter Deltour, N-VA
- Mevrouw Jessie De Weyer, N-VA
- Mevrouw Tine Jans, Vooruit
- De heer Jean-Paul Peuskens, Vooruit
- Mevrouw Marijke Bruninx, Open Vld
- De heer Frederick Vandeput, Open Vld
- De heer Koen Ooms, Vlaams Belang
- De heer Leo Joosten, Vlaams Belang

3.2. BESTUURSORGaan

- Igor Philtjens, voorzitter
- Liesbet Gabriëls, ondervoorzitter
- Erhan Yilmaz
- Bert Lambrechts
- Maurice Webers
- Marijke Bruninx
- Koen Ooms

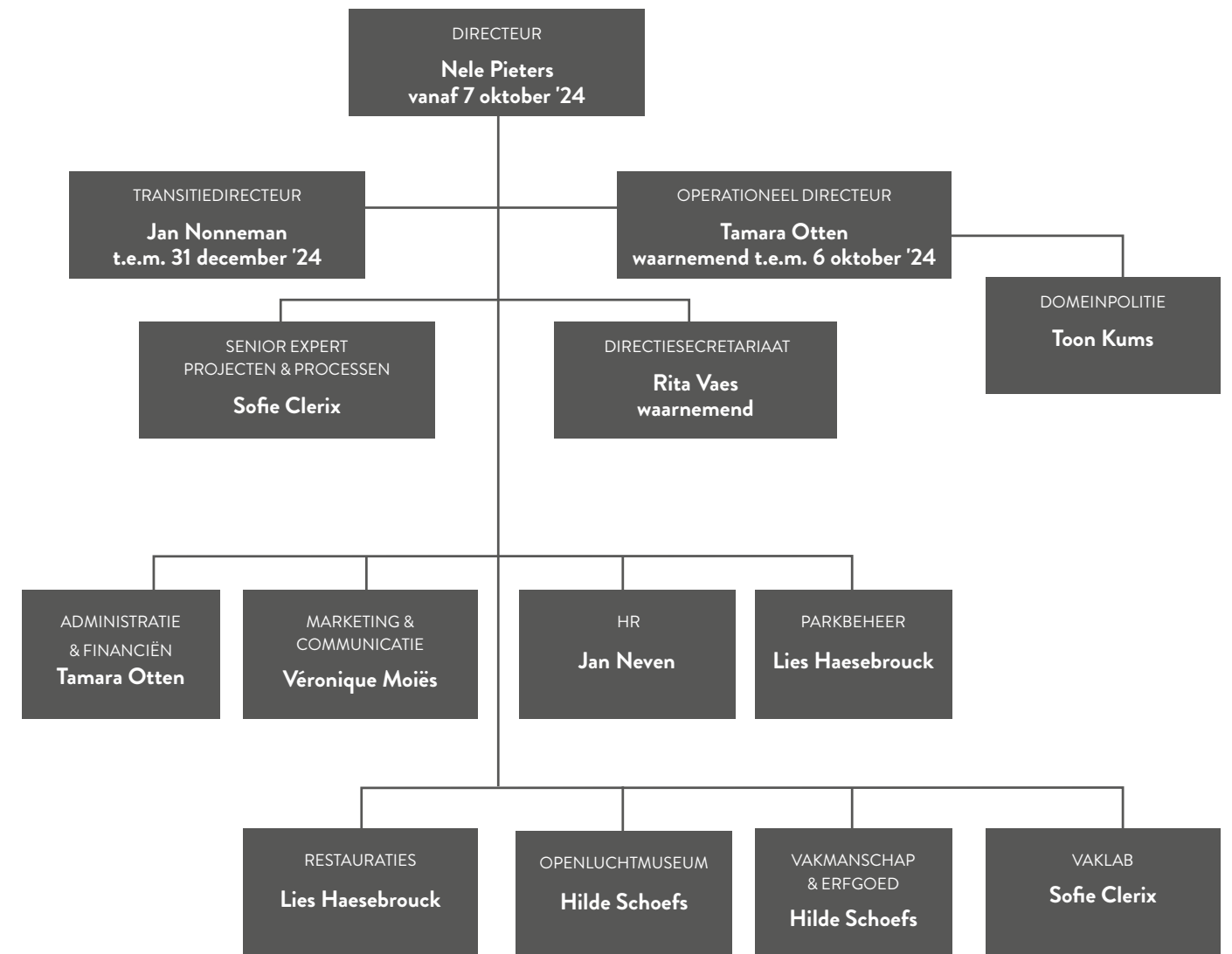
Vergaderingen:

De **Algemene Vergadering** kwam in 2024 twee keer samen, namelijk op 31 mei en 4 oktober.

Het Bestuursorgaan vergaderde 9 keer, op volgende data:
17 januari, 21 februari, 20 maart, 24 april, 22 mei, 19 juni, 18 september, 20 november en 18 december.

3.3 DIRECTIE EN DIENSTEN

Organogram

PERSONEELSLEDEN

98

Eind 2024 telde Bokrijk 98 personeelsleden in vast dienstverband bij de Provincie Limburg.

3

In het kader van de Sociale Maribel waren 3 personeelsleden in dienst bij de vzw Het Domein Bokrijk.

8

In het kader van de projecten VAKlab, Depot, Museum, Vakmanschap & Erfgoed en Horizon waren 8 personeelsleden in dienst bij de vzw Het Domein Bokrijk.

SEIZOENSMEDEWERKERS

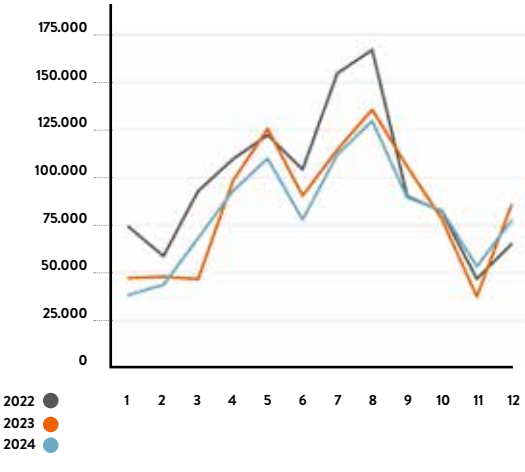
59

Het Openluchtmuseum opende op 30 maart 2024 tot en met 3 november 2024. In totaal werden in deze periode 59 seizoenmedewerkers aangeworven, die de vzw Het Domein Bokrijk als werkgever hadden.

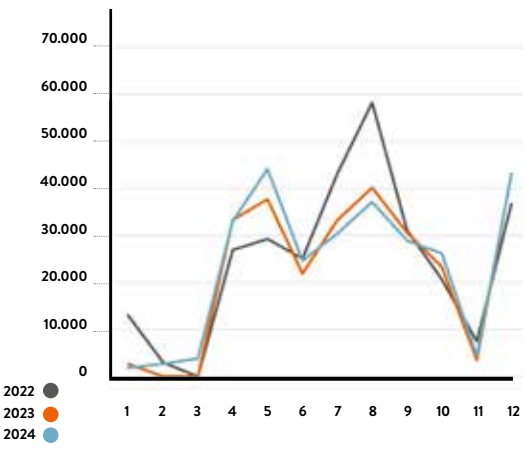
4. BIJLAGE BEZOEKERS- STATISTIEKEN

TABEL 1:
AANTAL BEZOEKERS
PARK BOKRIJK

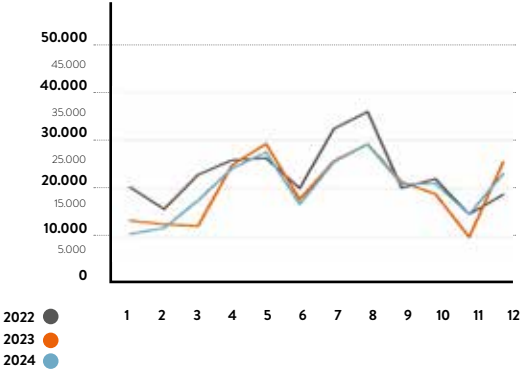
AANTAL BEZOEKERS PARK BOKRIJK*			
	2022	2023	2024
Januari	74.312	47.278	38.472
Februari	58.840	48.118	43.713
Maart	93.048	46.758	68.204
April	109.877	98.401	93.171
Mei	122.314	125.698	110.169
Juni	104.420	90.567	78.048
Juli	154.869	114.746	112.200
Augustus	167.165	135.712	129.834
September	90.338	105.988	89.557
Oktober	82.250	78.271	82.768
November	46.899	37.592	53.462
December	65.224	85.676	77.489
TOTAAL	1.169.556	1.014.805	977.087

TABEL 2:
AANTAL BEZOEKERS
OPENLUCHTMUSEUM

AANTAL BEZOEKERS OPENLUCHTMUSEUM			
	2022	2023	2024
Januari	12.968	2.689	1.836
Februari	2.972	0	2.678
Maart	0	0	3.822
April	26.933	33.338	33.068
Mei	29.201	37.686	44.110
Juni	25.091	21.873	24.636
Juli	43.047	33.226	30.393
Augustus	58.225	40.173	37.123
September	31.068	30.552	28.885
Oktober	20.652	23.377	26.191
November	7.450	3.509	4.429
December	36.714	43.072	43.031
TOTAAL	294.321	269.495	280.202

TABEL 3:
AANTAL AUTO'S

AANTAL AUTO'S*			
	2022	2023	2024
Januari	20.220	13.321	10.588
Februari	15.714	12.568	11.759
Maart	22.843	12.221	17.532
April	25.855	24.802	24.141
Mei	26.289	29.257	27.492
Juni	20.045	17.789	16.738
Juli	32.368	25.661	25.445
Augustus	35.921	29.202	29.129
September	20.125	21.333	20.887
Oktober	21.970	18.832	20.956
November	14.656	9.883	14.654
December	18.713	25.407	23.039
TOTAAL	274.719	240.276	242.360

**MAAK
HET
ECHT
MEE**

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever: Nele Pieters, Bokrijklaan 1, 3600 Genk

Auteurs: vzw Het Domein Bokrijk

Fotografie: Bokrijk, Gert Verstreken, Luc Daelemans,
Melissa Millis, Evy Saerens, Toerisme Limburg, VAKlab

Opmaak: vzw Het Domein Bokrijk

BOKRIJK